

رمزارزها؛ و فرصت تاریخی کشور ما، ایران

شرکت مشاوره مدیریت ایلیا؛ تهران، بهار ۱۴۰۰
تمامی اطلاعات و مطالب مندرج در این گزارش حاصل مطالعه، تحلیل و تألیف تیم شرکت مشاوره مدیریت ایلیا است.
مالکیت مادی و معنوی این اثر متعلق به شرکت مشاوره مدیریت ایلیا بوده و استفاده از مطالب آن تنها با ذکر منبع
بلامانع است. لازم به ذکر است ایلیا هیچ مسئولیتی در قبال استفاده از نتایج این مطالعه ندارد.

فهرست

کوتاه سخن ...

خلاصه مدیریتی

ایران دیروز و ما، انسان‌های تکرارشونده

صفحه ۷

تاریخ تحول پول در ۵۰۰۰ سال گذشته

انقلاب بعدی عصر دیجیتال و رمزارزها به‌عنوان پول آینده

اما، چند الگوی تکرارشونده

ایران امروز و ما، انسان‌های جستجوگر

صفحه ۲۱

مردم

کسب‌وکارها

حاکمیت/دولت

ایران فردا و ما، انسان‌های تطبیق‌پذیر

صفحه ۴۱

سناریوهای آینده اکوسیستم رمزارز ایران (افق ۱۴۱۰)

رویکردهای مختلف حاکمیت/دولت و ماحصل آن

مصادیق رویکرد مثبت حاکمیت/دولت

امروز، فرصتی تاریخی است

صفحه ۵۸

پیوست

صفحه ۲

کوتاه سخن ...

بازی در جریان بود تا یکدفعه سنگ بزرگی از ناکجا بر روی صفحه بازی افتاد. میز بازی، صفحه بازی و مهره‌های بازی همه و همه هر یک به جایی افتاد. بازیگران مبهوت و مشغول آنکه کار چه کسی بود، سنگ از کجا آمد و تقصیر چه کسی است، شدند. اما همزمان بازیگران جدیدی در حال چیدن صفحه بازی و مهره‌ها شدند. بازیگرانی که لزوماً قبل‌تر به عنوان بازیگر شناخته نمی‌شدند. نحوه بازی‌شان، قوانین بازی‌شان و زمان و مکان بازی‌شان هیچکدام شبیه قبل نبود. و این روایت و حکایت این روزهای صنعت پولی و مالی دنیا است.

رمزدارایی‌ها و رمزارزها، قواعد بازی تازه زندگی بشر است. بازی که ظهورش پدیده تازه‌ای در تاریخ نیست. مصادیقش تازه است. در طول ۵۰۰۰ سال گذشته زندگی بشر و ما ایرانیان، این چهارمین باری است که بازی پول و قوانینش تغییر می‌کند. فاز اول تبادلات کالا به کالا بود، فاز دوم پول سکه‌ای رواج یافت، فاز سوم پول اعتباری شد، فاز چهارم پول بدون پشتوانه ظهور کرد و امروز فاز پنجم رخ خود را نمایان کرده است؛ رمزپول‌ها (رمزارزها) و رمزدارایی‌ها، پدیده‌ای که از درهم‌تنیدگی فناوری و صنعت مالی شکل گرفت.

تنها ارزش بازار بیت‌کوین به اندازه یک دهم ارزش کل طلای موجود در جهان شده است و این روندی است که پیش‌بینی می‌شود هر روز بیشتر و بیشتر خواهد شد. ایران ما نیز از این جریان مستثنی نیست. براساس تحقیق میدانی انجام‌شده، تنها ۱۱ درصد مردم ما هستند که در مورد رمزارزها نشنیده‌اند و اطلاعی ندارند و بیش از ۱۷ درصد مردم ایران تابحال گونه‌ای از رمزارز را داشته‌اند که ممکن است خود، اقوام، دوستان یا محل کارشان برایشان خریده باشند.

اما آینده کشورمان در همین امروز رقم می‌خورد. اینکه بخواهیم جزء بازیگران جدید بازی تازه باشیم یا نباشیم؟ بخواهیم در تعیین قوانین بازی نقش ایفا کنیم یا نکنیم؟ اینکه بخواهیم ما هم مهره‌های خود را بچینیم یا نچینیم؟ در همین راستا تلاش کردیم تا نشان دهیم در افق ده سال آینده ایران‌مان (۱۴۱۰) در اقتصاد رمزارزها دو سناریو براساس کاهش یا افزایش روابط بین‌الملل قابل تصور است (سناریوی جاده ابریشم و سناریوی جاده چالوس). اما آنچه در انتها می‌بینیم آن است که رشد و توسعه رمزدارایی‌ها و رمزارزها در افق سال‌های آینده فارغ از این دو سناریو ادامه دارد. آنچه نقش اساسی و تعیین‌کننده برای کشورمان دارد، رویکرد حاکمیت/دولت در توسعه یا عدم توسعه رمزارزها یا رمزدارایی‌ها است. رویکردی که به موجبش شرایطی را می‌توانیم داشته باشیم که همه ذی‌نفعان (مردم، کسب‌وکارها و حاکمیت/دولت) رضایت بالایی داشته باشند. رویکردی که دستاورد ملموسی در اقتدار کشور نه تنها در منطقه، بلکه در دنیا دارد.

اکنون **فرصتی تاریخی** است برای ساختن تاریخی جدید! تاریخی متفاوت از نیم قرن گذشته و جریان پول‌های بدون پشتوانه برخی کشورها (دلار آمریکا و ...). فرصتی برای ایجاد نظامی جدید، فرصتی برای تنظیم روابط در شاهراه‌های مالی، فرصتی برای مشارکت در چالش‌های جهانی ...

بخش صنعت مالی
شرکت مشاوره مدیریت ایلیا

خلاصه مدیریتی

در این بخش مهم‌ترین نکات کلیدی این گزارش در یازده نکته خلاصه شده است.

۱

تاریخ تحول پول در ۴ فاز اصلی طی ۵۰۰۰ سال گذشته ایران

مطالعه عمیق سیر تحول پول در تاریخ ایران، منجر به شناسایی ۴ الگوی تکرارشونده شد. اول آنکه سرمایه‌گذاری، رفتار پولی نوظهور در میان مردم ایران است، سپس این نیازهای مردم و پاسخ‌های غیررسمی آن‌هاست که فاز بعدی تحول پول را مشخص می‌کند، همچنین دنیای رمزارزها و شاخص‌های پولی این دوره یک روند تجربه‌شده در تاریخ هستند و نهایتاً یک فرضیه که ویژگی‌های پولی رمزارزها، با بهبود همه‌جانبه شرایط جامعه رابطه مستقیم دارد.

۲

انقلاب دیجیتال و قابلیت رمزارزها برای تبدیل شدن به پول رایج آینده

تکنولوژی بلاکچین که آن را انقلاب بعدی عصر دیجیتال نیز می‌نامند، با معرفی رمزارزها در حال رقم زدن یکی از اصلی‌ترین پارادایم‌های صنعت مالی دنیا است. بیت‌کوین اولین و شناخته‌شده‌ترین رمزارز است که ارزش سرمایه‌گذاری در آن در سال گذشته به تقریباً ۱۰ درصد ارزش کل طلای دنیا رسید. این درحالی‌ست که هرچند رمزارزها اکنون در کشور ما بیشتر تحت عنوان رمزارزایی مورد استفاده قرار می‌گیرند اما قابلیت آن‌ها در جایگزینی به جای پول نیز در سال‌های آتی به‌علت بروز هرچه بیشتر ویژگی‌های پولی رایج، قابل چشم‌پوشی نیست.

۳

نقش رمزارزها در زندگی امروز مردم ایران

طبق مطالعه میدانی انجام‌شده و با نظرسنجی از بیش از ۵،۶۲۰ نفر، نفوذ رمزارزها و رمزارزایی‌ها در جامعه ایران بسیار بالا تخمین زده می‌شود و ۶۵ درصد مردم معتقدند آینده متعلق به رمزارزها است. تنها ۱۱٪ از نمونه آماری مورد مطالعه نام رمزارز و انواعی از آن را نشنیده‌اند و همچنین تخمین زده می‌شود که حدود ۱۷ درصد از مردم جامعه رمزارز داشته باشند، که این امر همزمان با مشاهداتی همچون خرید چند نفر با یک حساب کاربری که ممکن است از اعضای خانواده، دوستان یا حتی محل کار افراد باشد، قابل تصور است. همچنین در حال حاضر، انگیزه اصلی مردم از خرید رمزارزها سرمایه‌گذاری و مدیریت کاهش ارزش ریال است.

خلاصه مدیریتی

در این بخش مهم‌ترین نکات کلیدی این گزارش در یازده نکته خلاصه شده است.

۴

رشد بازار رمزارزها در ایران

حدود ۵۵٪ از پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه مذکور طی ۶ ماه گذشته به خرید رمزارزها روی آورده‌اند. همچنین رشد تعداد کاربران پلت‌فرم‌های داخلی (رشد حداقل ۱۳ برابری تنها در سال ۹۹) خبر از رشد روزافزون استقبال از سرمایه‌گذاری و خرید و فروش رمزارزها (رشد حداقل ۴۵ برابری تنها در سال ۹۹) و رمزارزهایی‌ها در ایران دارد. نکته قابل توجه اینکه عدم وجود بسترهای داخلی و رویکرد فعالانه برای شکل دادن به اکوسیستم رمزارزها، منجر به خروج سرمایه‌ها به سمت بسترهای خارجی خواهد شد.

۵

عدم رشد متوازن اکوسیستم رمزارزها در ایران

اکوسیستم رمزارزها در کشور ما به‌صورت ارگانیک و نامتوازن در حال شکل‌گیری است. با نیم‌نگاهی به مطالعه میدانی صورت‌گرفته، نیاز به آموزش و اطلاعات و دغدغه قانون‌گذاری و تنظیم‌گری، مهم‌ترین نیاز و دغدغه مردم در حوزه رمزارزها شناسایی شده است. اکوسیستم فعلی رمزارزها با سرعتی کم و به‌صورت بخشی در حال گسترش بوده و نیاز به توسعه خدمات تخصصی در این حوزه کاملاً ملموس است.

۶

رویکرد برخی کشورها و حاکمیت‌ها

در دنیا، کشورهای مختلفی (به‌ویژه کشورهای توسعه یافته) به اتخاذ رویکرد مثبت درباره رمزارزها و رمزارزهایی‌ها اقدام نموده‌اند. اقدامات سوییس، بحرین، کره جنوبی و ژاپن برای توسعه زیرساخت و قوانین این حوزه تنها مثال‌هایی هستند تا این امر را که آینده متعلق به رمزارزهاست، اثبات کنند.

۷

کاهش بسیاری از دغدغه‌ها و چالش‌های ذهنی در سال اخیر

همزمان با رشد توجه کسب‌وکارها و کشورهای مختلف به موضوع رمزارزها، شناخت از این پدیده نوظهور نیز رو به افزایش است. مقایسه نوسانات ارزش بیت‌کوین با طلا و سهام آمازون در طول زمان و کاهش سهم رمزارزها در عملیات مجرمانه از موارد تغییر نگرش به رمزارزها است. علاوه بر این پیشرفت‌های حوزه رگ‌تک و ابزارهای نظارتی و قانونی، خبر از توسعه روزافزون این پدیده می‌دهد.

خلاصه مدیریتی

در این بخش مهم‌ترین نکات کلیدی این گزارش در یازده نکته خلاصه شده است.

۸

دو سناریوی جاده ابریشم و جاده چالوس در افق ۱۴۱۰ ایران

با شناسایی مهم‌ترین روند مؤثر بر شکل‌گیری اکوسیستم رمزارز ایران یعنی میزان روابط بین‌المللی، دو سناریوی «جاده ابریشم» و «جاده چالوس» در افق ۱۴۱۰ ایران تدوین شد. فارغ از تفاوت‌های این دو سناریو همچون تغییر ماهیت نیاز مردم، حضور یا عدم‌حضور کسب‌وکارها/سرویس‌دهندگان خارجی و رویکرد ملی یا بین‌المللی دولت، مهم‌ترین جزء مشترک هر دو سناریو، سلطه رمزارزها در آینده مورد تصور است.

۹

رویکردهای متفاوت مثبت، خنثی و منفی حاکمیت/دولت

با وجود امکان رخداد هریک از دو سناریوی محتمل برای آینده اکوسیستم رمزارزها در ایران، آنچه مهم و تضمین‌کننده رضایت گروه‌های مختلف ذی‌نفعان به‌ویژه خود حاکمیت/دولت از آینده غوطه‌ور در رمزارزها است، رویکرد مثبت، خنثی یا منفی حاکمیت/دولت است. توسعه فناوری نانو و پلتفرم‌های پخش فیلم بومی در سال‌های گذشته مثال‌هایی از رویکرد مثبت حاکمیت/دولت است.

۱۰

بهترین رویکرد کدام است؟

با بررسی ابعاد مختلف رضایت ذی‌نفعان مختلف، تحلیل‌ها حکایت از آن دارد که تنها با اتخاذ رویکرد مثبت توسط حاکمیت/دولت است که می‌توان از رضایت همه ذی‌نفعان، بهره حاکمیت/دولت از منافع شکل‌گیری اکوسیستم رمزارزها و نهایتاً حفظ و تقویت اقتدار ملی و یا حتی بین‌المللی در هر دو سناریوی محتمل مطمئن بود.

۱۱

برخی دسته اقدامات رویکرد مثبت

مصادیق اقدامات رویکرد مثبت حاکمیت/دولت را درباره مردم و کسب‌وکارها می‌تواند طیف گسترده‌ای داشته باشد که اقدامات آموزشی، حمایتی، قانون‌گذاری و توسعه‌ای (توسعه منطقه‌های ویژه توسعه رمزارزها و خدمات متناظر با آن‌ها) برخی از آن‌ها است.

ایران دیروز

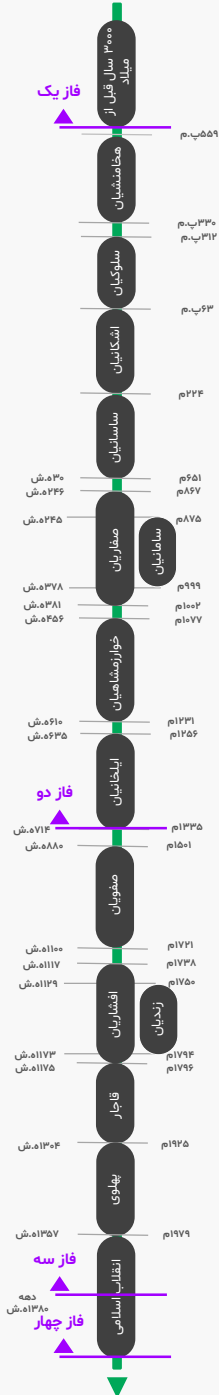
و ما،
انسان‌های تکرارشونده

پول ما در گذر تاریخ

بررسی تاریخ ۵۰۰۰ سال گذشته زندگی بشر و ما ایرانیان، حکایت از چهار دوره یا فاز تغییر قابل توجه در تعاملات پولی و مالی دارد. حدود دو هزار و پانصد سال اول به تبدلات کالا به کالا سپری می‌شود (فاز اول). هزار و هشتصد سال فاز دوم (پول سکه‌ای) از دوره هخامنشیان آغاز می‌شود و سلوکیان، اشکانیان، ساسانیان، صفاریان و سامانیان، خوارزمشاهیان و ایلخانیان را شامل می‌شود. هفتصد سال بعد با شکل‌گیری و توسعه پول اعتباری سپری می‌شود و فاز سوم را شکل می‌دهد. اما در نهایت در طول کمتر از دو دهه گذشته پول بدون پشتوانه توسط بانک مرکزی توسعه داده می‌شود (البته کشورهای دیگری بودند که پیش از این فاز چهارم را شروع کرده بودند، مانند آمریکا که در ۱۹۷۱ برای اولین بار دلار بدون پشتوانه منتشر می‌کند) و فاز چهارم را شکل می‌دهد.*

مرور این چهار دوره تاریخی، نکات قابل تأملی را به ارمغان می‌آورد. از تحلیل دلایل و پیش‌شرایط تغییر در هر دوره گرفته تا تشابه تاریخی ویژگی‌های پول اعصار گذشته با پول‌های نوظهور امروزی، تغییر در رفتار غالب پولی مردم ایران و همین‌طور ظهور رمزارزها در دنیای امروز، که در ادامه به تفصیل تبیین می‌شود.

* تقسیم‌بندی فازهای تحول سیستم پولی از مقاله "Four Phases in the History of Money" نوشته شده توسط Luis Angeles در ۲۰۲۰ الهام گرفته شده است.

فاز ۱:

سیستم پولی اولیه (کالابه کالا) در ایران

در این دوره مردم در ایران (ایلامیان، مادها و ...) از مرحله‌ی زندگی بیابانگردی و شکار بیرون آمده بودند و به کشاورزی و اهلی نمودن حیوانات می‌پرداختند. همزمان با دستیابی آنان به فلزاتی همچون مس و برنز و اختراع مفرق، صنایع فلزکاری ایلامیان توسعه‌ی چشمگیری یافت. همچنین در این دوره سندهای بسیاری مانند وام‌های بذر، خوراک، نقره و قراردادهای معمولی بازرگانی، فروش زمین، ملک یا خانه و اجاره‌نامه و رسید پرداخت اجاره‌بها در ایران وجود داشته است.

براساس مطالعات صورت گرفته در این سیستم پولی کلیه کالاها بر اساس یک معیار مشترک قیمت‌گذاری می‌شدند اما پرداخت واقعی آن‌ها (ابزار مبادله) با استفاده از کالاهای متعددی صورت می‌گرفته است.

به دلیل آنکه حکومت ایرانیان در آن زمان به ساختار منسجمی نرسیده بود، حدس و گمان‌هایی درباره استفاده افراد از معیار مشترک وزن نقره و طلا وجود دارد. اما آنچه مشخص است این است که پرداخت‌ها در قالب دیگر کالاها مانند مواردی که در بالا ذکر شد صورت می‌گرفته است.

شاخص‌های تحلیل پول

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

مردم ایران

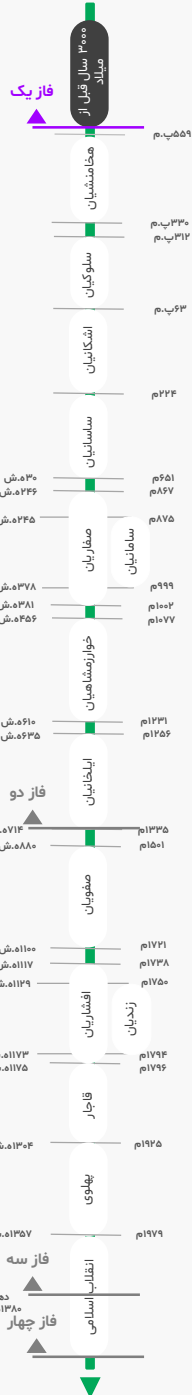
مهم‌ترین دغدغه مردم (مرتبط به پول)

تکثر و تعدد ابزارهای مبادله و چالش ارزش‌گذاری

تنوع رفتار پولی در میان مردم

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

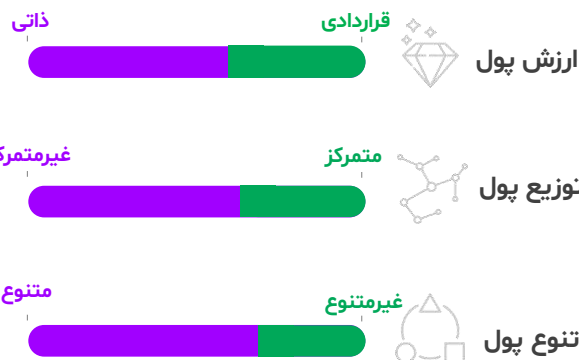

فاز ۲:

سیستم پولی سکه‌ای در ایران

در ایران سیستم پولی سکه‌ای از زمان هخامنشیان و به طور جدی‌تر در زمان داریوش گسترش یافت. در این دوران **ضرب سکه‌های طلا و نقره در اندازه و عیار مشخص شروع شد**. در ابتدا چیزی که در نگاه مردم ارزش این سکه‌ها را مشخص می‌کرد عیار آن‌ها بود. اما به مرور حکومت‌ها اقداماتی در راستای اینکه مردم ارزش سکه‌ها را فارغ از عیار آن‌ها در نظر بگیرند، پیش گرفتند. پذیرش این امر توسط مردم تنها زمانی رخ داد که دغدغه پرداخت مالیات اوج گرفت. برای مثال در دوران ساسانیان یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی حکومت، انواع مالیات‌های دریافتی بود. پذیرش آنکه پرداخت بدهی مردم به دولت بر اساس سکه‌هایی صورت گیرد که حکومت به شاخص عیار آن‌ها بی‌توجه بود، منجر شد تا مردم نیز به سکه‌ها بر اساس صرفاً سکه متداول بودنشان ارزش دهند و نه عیار یا وزن آن‌ها. اتخاذ این رویکرد زمانی که یک کشور با ثبات همراه است بسیار کمک‌کننده است اما زمانی که کشور در شرایط بی‌ثباتی قرار بگیرد ارزش سکه به شدت کاهش می‌یابد. پس از سال ۶۵۱ میلادی کشور مورد هجوم قوم‌ها و روی کار آمدن حکومت‌های مختلف قرار گرفت که به کاهش ارزش سکه‌های ایرانی منجر شد. حتی در زمان تشکیل دوباره حکومت مقتدر ایرانی در زمان صفوی، باز هم به دلیل حضور خارجی‌ان در ایران و وجود سکه‌های خارجی (ارزهای متنوع) ارزش سکه آن زمان که مبنای آن نقره بود رو به کاهش بود. اگر چه در این دوره سکه به‌عنوان یک ابزار مبادله موردنیاز مورد استفاده قرار گرفت اما به مرور زمان تأمین این ابزار به دلیل کمبود منابع با مشکل روبه‌رو شد. از این رو در ادامه برای مثال در دوران ایلخانیان و پادشاهی گیخاتو خان، به دلیل کمبود نقره در خزائن، شاه تصمیم به توزیع پول کاغذی (چاو) بدون پشتوانه کرد که البته به دلیل عدم اعتماد مورد پذیرش مردم قرار نگرفت.

شاخص‌های تحلیل پول

تحلیل ایلپا، ۱۴۰۰

مردم ایران

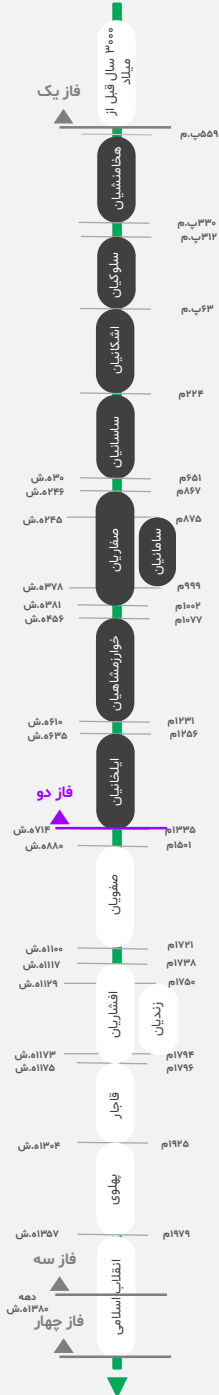
مهم‌ترین دغدغه مردم (مرتبط به پول)

کمیابی ابزار مبادله (سکه) و کاهش ارزش آن

تنوع رفتار پولی در میان مردم

تحلیل ایلپا، ۱۴۰۰

فاز ۳:

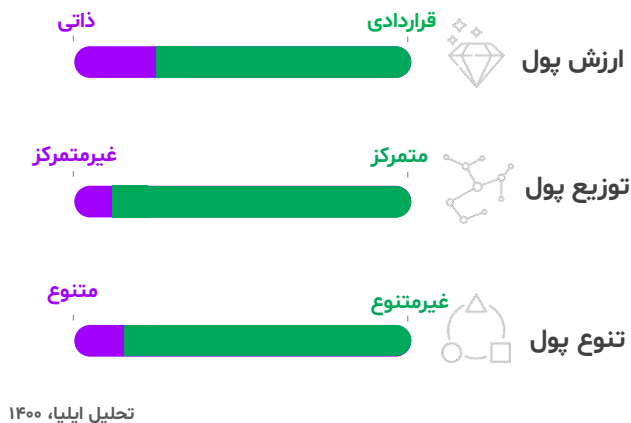
سیستم پولی اعتباری در ایران

در دوره‌ی صفوی، پول در بخش اقتصاد داخلی به طور گسترده‌تری نسبت به تجارت خارجی، نقش ایفا می‌کرد. سکه‌های رایج در زمان صفوی از طلا، نقره و مس بودند. اگر چه قبل از این دوران نیز بازرگانان، تجار و صراف‌ها نقش قابل توجهی را در به چرخش درآوردن پول ایفا می‌کردند، اما به دلیل کاهش اعتماد مردم نسبت به حکومت، در توسعه پول اعتباری نقش آن‌ها بیشتر شد و در پرداخت و وصول حواله‌های اعتباری نظیر «برات» نیز نقش مهمی را ایفا می‌کردند. خرید، فروش و تبدیل ارزهای خارجی از طریق آن‌ها انجام می‌گرفت و **وام‌های متعددی را در اختیار مردم جامعه قرار می‌دادند.**

از طرفی قانون مشخصی در ایران مبنی بر مدیریت کار تجار، بازرگانان و صرافان وجود نداشت و تنها عرف، سنت و اعتباری که در طول زمان به وجود آمده بود حدود کار را تعیین می‌کرد. در ابتدا یکی از معضلات این سیستم پولی عدم تمرکز آن و وجود رویکردهای متنوع در تعیین نرخ بهره بود.

بانک شاهنشاهی ایران به عنوان اولین بانک رسمی در سال ۱۲۶۷ فعالیت خود را در ایران شروع کرد. این بانک حق چاپ و نشر اسکناس با پشتوانه صد درصد فلزات گران‌بها و ارز را دارا بود. اگرچه با تأسیس بانک ملی (بانک ایرانی) و تغییر پشتوانه اسکناس‌های چاپ شده از نقره (قران) به طلا، ایران با جریان استاندارد طلا همراه شد، اما به دلیل تأخیرهای صورت گرفته در اتخاذ این تصمیم ارزش پول ایران از زمان قاجار تا پهلوی کاهش چشم‌گیری داشت. یکی از مزایای دریافت اسکناس برای مردم آن بود که در هر زمان می‌توانستند با مراجعه به بانک در ازای اسکناس طلا دریافت کنند و همچنین تمامی پرداخت‌های خود را به دولت (مالیات) و تبادل در بازار را با اسکناس انجام دهند.

شاخص‌های تحلیل پول

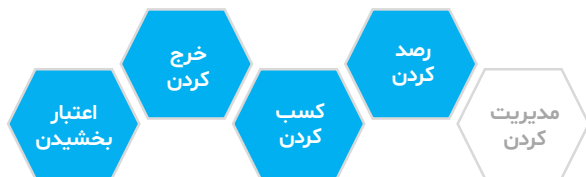

مردم ایران

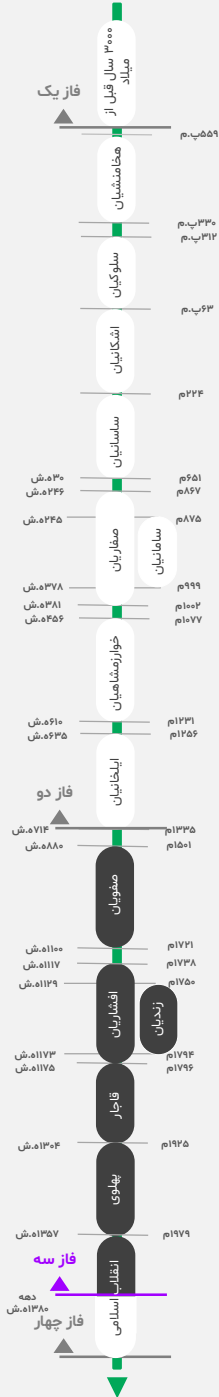
مهم‌ترین دغدغه مردم (مرتبط به پول)

عدم توانایی بانک‌ها در تأمین طلای پشتوانه

تنوع رفتار پولی در میان مردم

تحلیل ۱۴۰۰

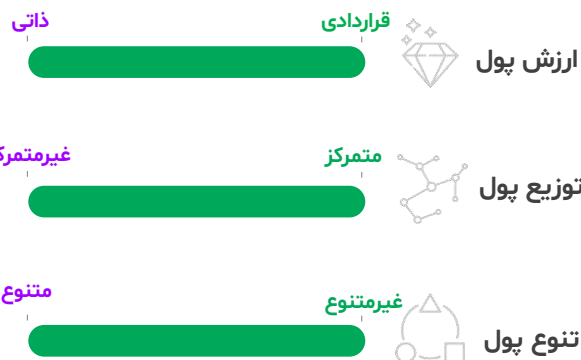

فاز ۴:

سیستم پولی بدون پشتوانه در ایران

اگر چه سیستم پولی اعتباری از طریق بخش‌های سه‌گانه این سیستم یعنی تعیین طلا به عنوان معیار اندازه‌گیری، مدیریت توزیع اسکناس توسط بانک مرکزی و توسعه بانک‌های تجاری دیگر که به پشتوانه بانک مرکزی کار می‌کردند، دارای بلوغ کافی بود اما محدودیت‌های آن سبب تحول آن شد. در زمان‌های ثبات سیاسی و اقتصادی بانک‌ها به نشر اسکناس پرداخته و در ازای طلای دریافتی به افراد بهره پرداخت می‌کردند. بانک‌ها از طلای انبارشده در جهت سازندگی کشور استفاده می‌کردند. اما در زمان‌های بی‌ثباتی مشاهده شده است که تقاضا برای تبدیل اسکناس به طلا توسط مردم بالا می‌رود در حالی که بانک‌ها توانایی بازپرداخت طلا در ازای اسکناس را نخواهند داشت. از این رو بانک‌های مرکزی به طور رسمی درصد پشتوانه‌ی طلا را کاهش دادند. بنابراین اسکناس‌های منتشر شده توسط بانک مرکزی براساس پشتوانه اقتصادی آن کشور و حساب‌های بانکی افراد در بانک‌های تجاری با پشتوانه اسناد بانک مرکزی چاپ می‌شدند. پشتوانه اقتصادی اسکناس منجر می‌شود تا در شرایط بحران‌های اقتصادی ارزش پول بسیار تزلزل داشته باشد. بنابراین تورم و کاهش ارزش پول یکی از موضوعات ناگزیر برای کشورهایی با اقتصاد ضعیف است. اگر چه به نظر می‌رسد این سیستم پولی بدون ارزش واقعی است اما تا زمانی که اعتماد و مقبولیت جمعی برای پذیرش آن وجود داشته باشد مورد استفاده قرار می‌گیرد. در ایران نیز از اواسط دهه هشتاد پول بدون پشتوانه ظهور یافته است.

شاخص‌های تحلیل پول

تحلیل ایلپا، ۱۴۰۰

مردم ایران

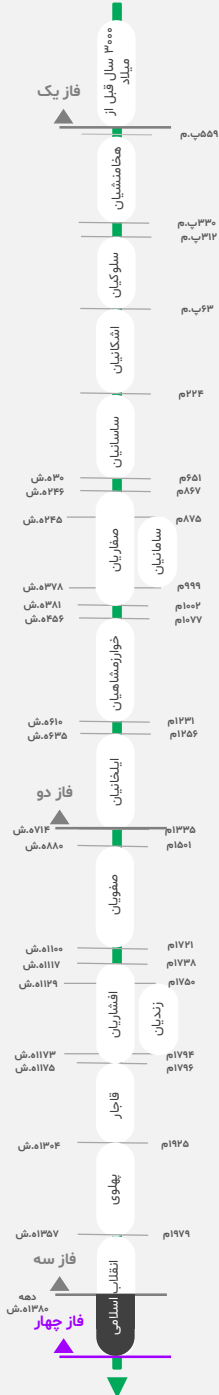
مهم‌ترین دغدغه مردم (مرتبط به پول)

تورم و کاهش ارزش پول رایج

تنوع رفتار پولی در میان مردم

تحلیل ایلپا، ۱۴۰۰

انقلاب بعدی عصر دیجیتال

با وجود گذشت حدود ۴ دهه از اختراع تکنولوژی‌های پول دیجیتال و الگوریتم‌های Cryptography، در سال ۲۰۰۸ (سال ۱۳۸۷)، اولین رمزارز یعنی بیت‌کوین توسط ساتوشی ناکاموتو معرفی شد و مورد توجه قرار گرفت. یکی از مهم‌ترین کارکردهای معرفی‌شده برای بیت‌کوین، کارکرد پولی آن است. هرچند که با وجود ویژگی‌هایی همچون محدود بودن عرضه، غیرمتمرکز بودن و شفافیت، بیت‌کوین پتانسیل تحول نظام پولی حاکم را از خود بروز می‌دهد اما به‌علت سایر ویژگی‌های فنی و محدودیت‌های آن این پیش‌بینی با مخالفت‌هایی نیز همراه است.

به‌طور کلی رمزارزها بر پایه تکنولوژی دفتر کل توزیع‌شده (DLT) و بلاکچین توسعه داده شده‌اند. بلاکچین یک دفتر/پایگاه داده توزیع‌شده است که توسط یکی از اعضای شبکه آغاز می‌شود تا در نهایت یک بلوک از اطلاعات متنوع شکل بگیرد، این بلوک در ادامه به‌صورت رمزگذاری‌شده در سطح شبکه پخش می‌شود و در عین دسترسی همه اعضا شبکه امکان دستکاری آن وجود ندارد و این امر عدم‌تمرکز و شفافیت را تضمین می‌کند.

بلاکچین، پس از اینترنت، دومین انقلاب بزرگ عصر دیجیتال است.

خالق بیت‌کوین رمزارز را زنجیره‌ای از امضاهای دیجیتال معرفی می‌کند که به‌عنوان بلوک شناخته می‌شود و با اینکه آغاز معرفی این تکنولوژی تحول‌آفرین با بیت‌کوین بوده است اما در حال حاضر حدود ۹،۱۹۰ رمزارز (coinmarketcap.com, Apr 2021) وجود دارد و دیگر به عنوان نوعی از دارایی کاملاً پذیرفته شده است.

با اینکه در میان صاحب‌نظران و فعالان اقتصادی دنیا درباره آینده بیت‌کوین، رمزارزها و انواع مختلف آن‌ها و به‌خصوص درباره سرنوشت پول رایج و تأثیراتی که ممکن است از آن بپذیرد اختلاف نظر جدی وجود دارد، اما تصور تأثیرات آن بر ۳ شاخص تحلیل پول به شکل زیر دور از ذهن به نظر نمی‌رسد.

شاخص‌های تحلیل پول

دسته‌بندی دنیای رمزارزها*

توکن

توکن یک موجودیت رمزنگاری شده است که یک دارایی با ارزش واقعی یا مجازی را در زنجیره بلوک نمایندگی می‌کند.

دسته‌بندی کلی توکن‌ها

معاوضه‌پذیر

توکن پرداخت (Payment Token)

توکن پرداخت دارایی رمزنگاری شده‌ای است که به‌عنوان ابزار مبادله و وسیله ذخیره ارزش ایجاد می‌شود. در حقیقت توکن پرداخت در پی آن است تا با نوآوری، عملکرد و نقش مواردی مانند پول فیات و شبکه ارزش آن را بازی کند. به همین جهت متداول است که این نوع توکن را تحت عنوان **رمزارز** نام‌گذاری کنند.

مثال‌هایی از توکن پرداخت: بیت‌کوین / رمزارزهای با ارزش ثابت

توکن کاربردی (Utility Token)

توکن‌های کاربردی دارایی‌های رمزنگاری شده‌ای هستند که به‌منظور مصرف شدن و فراهم کردن سود ایجاد شده‌اند.

مثال‌هایی از توکن کاربردی: اتر / توکن‌های سرویس دیجیتال / توکن احراز هویت

توکن سرمایه‌گذاری (Investment Token)

این توکن‌ها در درجه نخست ابزاری در جهت سرمایه‌گذاری مالی برای دارنده آن هستند و به همین جهت از نظر اغلب نهادهای نظارتی به عنوان اوراق بهادار (یا در برخی موارد کالا) در نظر گرفته می‌شوند.

مثال‌هایی از توکن سرمایه‌گذاری: سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها / اوراق بدهی

غیر قابل معاوضه

این نوع توکن‌ها نشان دارایی‌ها و اطلاعات منحصر بفرد و کمیاب هستند و اصلی‌ترین علت استفاده از این توکن‌ها این است که موجب اطمینان از عدم جعل می‌شوند.

توکن قابل مبادله

توکن‌های منحصر بفردی که قابلیت انتقال به یک دارنده جدید را دارند، مانند آثار دیجیتال و یک مثال معروف از این نوع توکن Crypto-Kitties است.

توکن غیر قابل مبادله

این موارد توکن‌هایی می‌باشند که دارای اطلاعات هویتی، پیشینه‌ای و شهرتی هستند. برای مثال توکنی که مالکیت نظرات درج شده برای یک وب‌سایت را ثابت می‌کند و البته قابل انتقال به وب‌سایت دیگری نیز نیست.

ارزهای مجازی به دو دسته قابل تبدیل و غیرقابل تبدیل شدن به پول رایج (مثلاً پول در بازی‌های کامپیوتری) دسته‌بندی می‌شوند. ارز مجازی قابل تبدیل نیز به دو دسته متمرکز و غیرمتمرکز تقسیم می‌شود. منظور از تمرکز در این تعریف، انتشار و کنترل ارز توسط یک نهاد مرکزی است. برای مثال رمپول‌های بانک مرکزی (CBDC) مثالی از ارزهای مجازی قابل تبدیل و متمرکز هستند.

ارز مجازی قابل تبدیل و غیرمتمرکز توسط صندوق بین‌المللی پول، **رمزارز (Cryptocurrency)** نام‌گذاری می‌شود که به دلیل برخی ویژگی‌های ذاتی رمزارزها و نگاه سرمایه‌گذاری به آن‌ها، **رمزدارایی (Cryptoasset)** نیز خوانده می‌شوند. انواع رمزارزهایی که در حال حاضر در دنیا وجود دارند، به شرح زیر است؛

انواع رمزارزها

رمزارزهای جهان‌روای با ارزش متغیر

این دسته از رمزارزها بدون نیاز به مجوز قانونی و به صورت غیرمتمرکز توسعه داده می‌شوند. این رمزارزها قابلیت تبادل و استفاده به‌عنوان ابزاری برای ذخیره ارزش را دارند. مشهورترین آن‌ها بیت‌کوین است.

رمزارزهای با ارزش ثابت (Stablecoins)

ارزش پیشنهادی اینگونه از رمزارزها ثبات قیمتی است که این کار را با تکیه بر ارزهای فیات و یا پشتوانه‌های دیگر مانند طلا انجام می‌دهند. مثالی از این نوع رمزارز، تتر است.

ارز شرکتی و سازمانی (Corporate Currencies)

این ارز، با استفاده از سرعت و کارایی بلاکچین در کنار حفظ قدرت کنترل در طول شبکه و توانایی ایجاد محدودیت به عنوان ابزار نقل و انتقال میان کسب‌وکارها به کار می‌رود. به‌عنوان مثالی از این نوع ارز، می‌توان به کوین توسعه داده شده توسط JP Morgan اشاره کرد.

* به‌علت نوظهور بودن پدیده رمزارزها، هنوز تعاریف و دسته‌بندی دنیای رمزارزها به طور کامل مورد اجماع نظر خبرگان و کارشناسان قرار نگرفته است.

رمزارزها، پول آینده

رمزارزها به علت دارا بودن ویژگی‌های تعریف‌کننده ارزش اقتصادی ارزها همچون قابلیت دستیابی (دریافت به ازای چیزی یا خریداری توکن)، قابلیت انتقال به خارج از سیستم تعریف‌شده و قابلیت تبدیل به سایر ارزها، می‌تواند به عنوان پول رایج در نظر گرفته شود و دولت‌ها و بازیگران مختلفی در دنیا در حال حرکت به سمت پذیرش رمزارزها به عنوان پول در ازای ارائه خدمات و محصولات هستند.

هرچند در کشور ما اکنون عمده‌تاً رمزارزها به عنوان دارایی و گزینه سرمایه‌گذاری در نظر گرفته می‌شوند اما ماهیت وجودی آن‌ها متفاوت از پول رایج نبوده و دو مورد از سه کارکرد پول یعنی وسیله ذخیره ارزش (عمده‌تاً رشد ارزش سرمایه‌گذاری‌شده در رمزارزها)، تبادل ارزش (ارائه توکن‌ها برای دریافت محصولات، خدمات و ... با قابلیت خردشوندگی بسیار زیاد) درباره آن صادق است و کارکرد سوم نیز یعنی معیار محاسبه با کاهش نوسانات ارزش رمزارزها در طول زمان در حال بهبود است. همه این موارد حکایت از قابلیت رمزارزها برای تبدیل شدن به پول آینده زندگی بشر را دارد.

اما،
چند الگوی تکرارشونده

الگوی ۱

سرمایه‌گذاری، رفتار پولی نوظهور در میان مردم ایران است.

یکی از نکات قابل توجهی که در بررسی تاریخی پول در ایران، مشاهده می‌شود، تغییر و یا تکامل رفتارهای پولی مردم است. بررسی رفتار پولی مردم در زمان‌های گذشته و در مقایسه با امروز نشان می‌دهد، در سالیان دور، عمده دغدغه مردم در تعامل با پول، کسب کردن و خرج کردن بوده است. اما به تدریج افراد نسبت به رصد (حساب و کتاب) دارایی‌های خود حساس‌تر شده‌اند و کسب اعتبار به واسطه پول را نیز در زندگی معمول خود بیشتر لمس کرده‌اند. اما آنچه در دو دهه اخیر ایران، پررنگ‌تر شده است و در گذشته به این شدت جزوی از دغدغه‌های رفتار مالی مردم نبوده است، مدیریت دارایی و سرمایه‌گذاری است. شایان ذکر است آنچه در اینجا به عنوان رفتار غالب پولی مردم اشاره می‌شود، جریان فضای عمومی جامعه است و بخش خاص یا محدودی از جامعه مدنظر نیست.

سیر تحول تنوع رفتار پولی در میان مردم ایران

فاز ۱: سیستم پولی اولیه

فاز ۲: سیستم پولی سکه‌ای

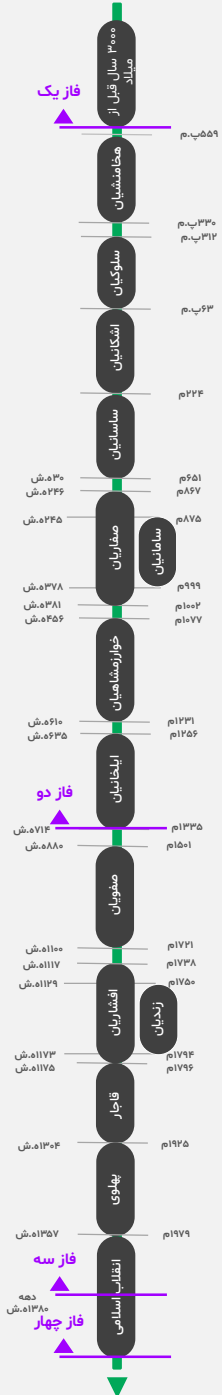
فاز ۳: سیستم پولی اعتباری

فاز ۴: سیستم پولی بدون پشتوانه

تحلیل ایلخا، ۱۴۰۰

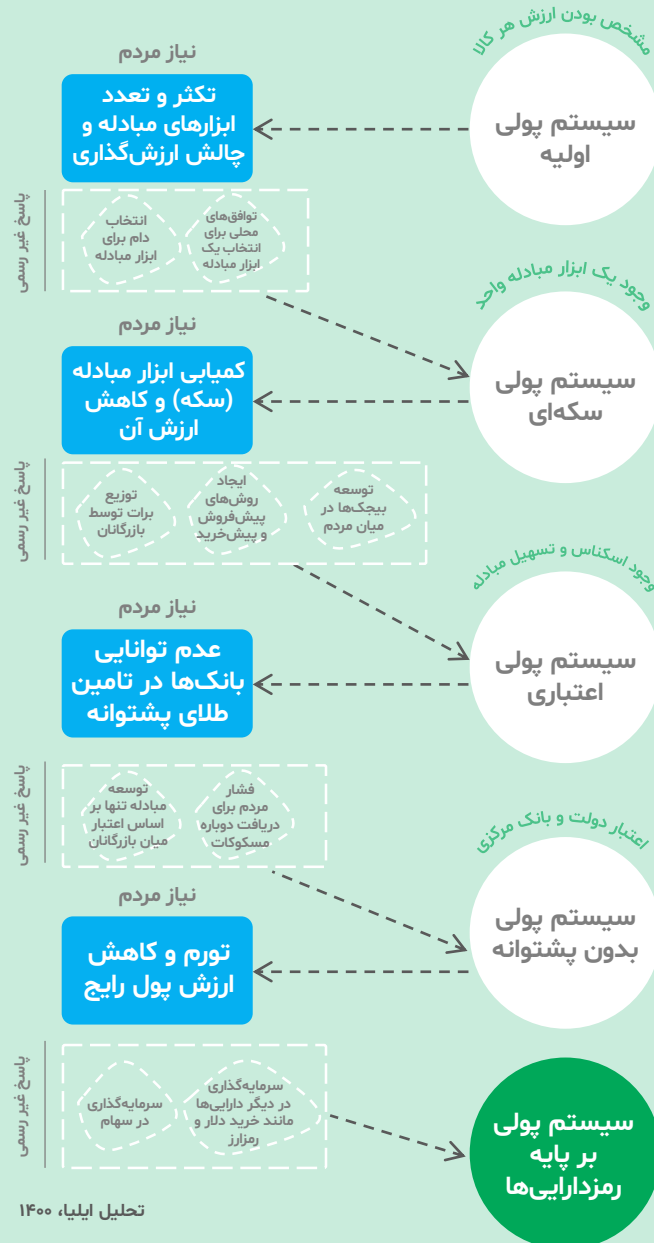
الگوی ۲

نیازهای مردم و پاسخ‌های غیررسمی آنها، فاز بعدی تحول پول را مشخص می‌کند.

در طول تاریخ مشاهده می‌شود که رابطه سیستم پولی با مردم به صورت دوطرفه است. نیازهای پولی مردم نقش اساسی در ظهور سیستم پولی جدید داشته است. در واقع نیازهای مردم و سیستم پولی، در صورت شکل‌گیری اعتماد فی‌مابین، در بازه‌های زمانی معناداری معمولاً به یک تعادل نسبی می‌رسند. منظور از اعتماد آنست که مردم به اینکه سیستم پولی، پول با ارزش (حتی با ارزش قراردادی) در اختیار آنها قرار می‌دهد، اعتماد می‌کنند و از آن طرف سیستم پولی نیز به اینکه پول موجود توسط مردم مورد استفاده قرار می‌گیرد، اتکا می‌نماید.

هر زمانی که این اعتماد شکل بگیرد، توسعه آن سیستم پولی چه به صورت رسمی (مانند زمانی که سکه شاهی به صورت رسمی در زمان داریوش معرفی شد) چه غیررسمی (مانند زمانی که مردم به همراه بازرگانان به دلیل محدودیت‌های سکه به توسعه پول اعتباری پرداختند) ممکن خواهد بود.

بنابراین نگاه به نیازهای مردم می‌تواند آینده سیستم پولی را مشخص کند و آنچه امروز در نیازهای مردم پررنگ شده است، نیاز به گزینه‌های سرمایه‌گذاری تازه مانند رمزارابی‌ها است.

تحلیل اپلیا، ۱۴۰۰

الگوی ۳

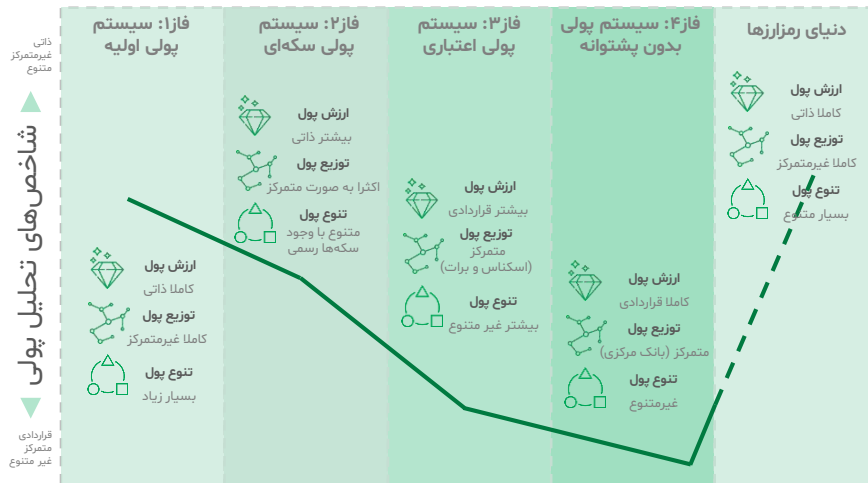
دنیای رمزارزها و شاخص‌های پولی این دوره، یک روند تجربه‌شده در تاریخ است.

با مرور رویدادها و جریان‌هایی که در فازهای مختلف تاریخ در ایران به وقوع پیوسته است، مشاهده می‌شود پول و شاخص‌های تحلیل آن از گذشته تاکنون تغییرات قابل توجهی داشته است. پول از یک ماهیت فیزیکی به دنیای مجازی مهاجرت کرده است اما در طی تمامی این دوران‌ها خاصیت خود در دو بُعد معیار اندازه‌گیری و ابزاری برای مبادله را حفظ کرده است.

نمودار روبه‌رو نشان می‌دهد که پول در ایران از نقطه شروع آن که در بیشترین حد ارزش ذاتی، توزیع غیرمتمرکز و تنوع زیاد بوده است به مرور در فازهای مختلف به آن سر طیف حرکت می‌کند، به طوری که در فاز چهارم (سیستم پولی بدون پشتوانه) به بیشترین حد خود در ارزش قراردادی، توزیع متمرکز و غیرمتنوع می‌رسد.

حال نکته قابل توجه آن است که ویژگی‌های رمزارزها در دنیای امروز شباهت بسیار زیادی به فاز اول یعنی سیستم پولی اولیه دارد و این یعنی، رمزارزها اولین پول رایج زندگی بشر با چنین ویژگی‌هایی نیستند؛ و تاریخ تکرار می‌شود.

فازهای زمانی

تحلیل ایلینا، ۱۴۰۰

به کنترل و تصمیم‌گیری درباره پول یک کشور اشاره دارد و به دو دسته متمرکز و غیرمتمرکز تقسیم می‌شود. امروزه بانک‌های مرکزی سیستم کنترل متمرکز را مدیریت می‌کنند.

به تنوع دارایی‌ها و ارزش‌های مختلف مورد استفاده جامعه (ارزهایی با امکان معامله) اشاره می‌کند.

توزیع پول:

تنوع پول:

به یک طیفی از دارایی‌ها با ارزش ذاتی تا قراردادی اشاره می‌کند و بیان می‌دارد که دارایی‌هایی مانند طلا به سبب اقبال عمومی و سایر ویژگی‌ها، دارای ارزش پول ذاتی هستند. در غیراین صورت پول ارزش قراردادی دارد.

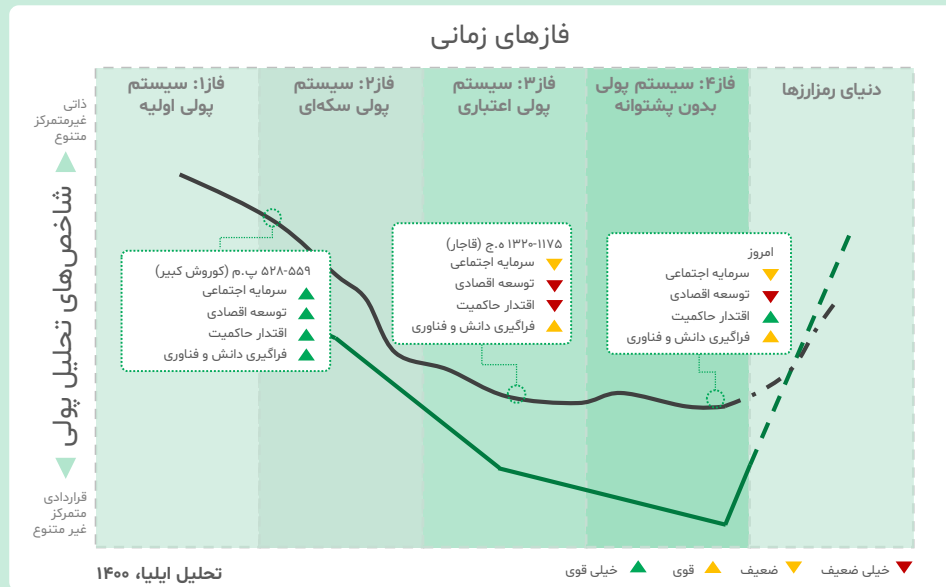
ارزش پول:

الگوی ۴ (یک فرضیه)

ویژگی‌های پولی رمزارزها، با بهبود همه‌جانبه شرایط جامعه رابطه مستقیم دارد.

با بررسی شرایط جامعه در فازهای مختلف تاریخی می‌توان براساس چهار شاخص توسعه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، اقتدار حاکمیت و توسعه دانش و فناوری به فرضیات جدیدی رسید. طبق این بررسی‌ها به نظر می‌رسد در زمان‌هایی که جامعه در هر چهار شاخص از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده است، شاخص‌های تحلیل پولی نیز در حالت ارزش کاملاً ذاتی، توزیع کاملاً غیرمتمرکز و تنوع بسیار زیاد قرار داشته است. با تغییر شاخص‌های پولی در ایران در فازهای دو و سه، مشاهده می‌شود که شرایط جامعه به مرور در شاخص‌های مربوط به آن دچار افول شده است.

بنابراین می‌توان این فرضیه را بیان کرد که در دنیای رمزارزها که شاخص‌های پولی در حداکثر ارزش ذاتی، غیرمتمرکز بودن توزیع و تنوع بالا قرار دارد، شاخص‌های مربوط به تحلیل وضعیت جامعه نیز می‌تواند در حالت ایده‌آل خود قرار گیرند و این یعنی حرکت به سمت دنیای رمزارزها لزوماً شرایط نامناسبی برای کشور بوجود نمی‌آورد.

سرمایه اجتماعی:

این شاخص نشان‌دهنده میزان همبستگی مردم و باور به آرمانی است که در جهت آن حرکت می‌کنند. از طرفی می‌توان آن را مجموعه‌ای از میزان اعتماد، باور به موثر بودن و میزان مشارکت مردم در نظر گرفت.

توسعه اقتصادی:

توسعه اقتصادی در این‌جا به معنی گسترش و رونق تجارت و مبادلات است. همچنین می‌تواند بیانگر تغییرات کیفی در ساختار اقتصادی کشور باشد.

اقتدار حاکمیت:

اقتدار حاکمیت بیانگر میزان قدرت کشور در منطقه و عدم دخالت بیگانگان در امورات آن است.

فراگیری دانش و فناوری:

این شاخص بیانگر میزان توسعه دانش و فناوری جدید در جامعه بر اساس شرایط مختلف می‌باشد.

ایران امروز

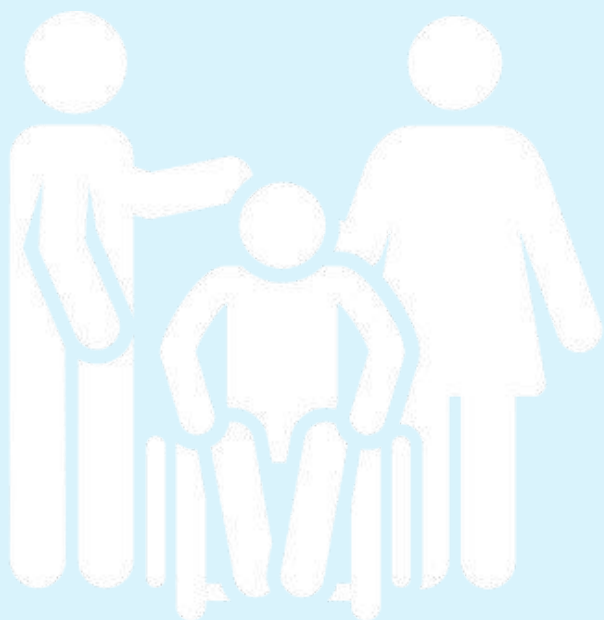
و ما،
انسان‌های جستجوگر

جایگاه رمزارزها و رمزارایی‌ها در زندگی امروز ما

جامعه ایران طی سال‌های اخیر ویژگی‌های یک جامعه با سبک زندگی مدرن را از خود نشان داده است. در زمینه رفتارهای مالی و پولی نیز عادات پرداخت و خریدهای آنلاین، استفاده از اپلیکیشن‌های موبایلی پرداخت، تمایل به انواع گزینه‌های سرمایه‌گذاری هر روز بیش از پیش در حال رشد است.

یکی از قابل توجه‌ترین تغییرات رفتاری در گزینه‌های سرمایه‌گذاری مردم کشور ما، اقبال عمومی به گزینه‌های سرمایه‌گذاری تازه و نوظهور مانند رمزارایی‌ها و یا رمزارزها بوده است. به منظور شناخت دقیق‌تر این پدیده بر آن شدیم تا با استفاده از یک پرسشنامه با ۲۳ سوال از مردم جامعه ایران درباره میزان آشنایی، دغدغه‌ها و رفتار آن‌ها در رابطه با رمزارزها تحقیق کنیم که بیش از ۵,۶۲۰ نفر در پاسخ به آن (به اطلاعات دموگرافیک پاسخ‌دهنده‌ها در پیوست اشاره شده است) مشارکت کردند. در ادامه تلاش کردیم تا اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای به دست آمده را با اطلاعاتی از کشورهای دیگر در سه بخش مردم، کسب‌وکارها و حاکمیت/دولت دسته‌بندی و تحلیل کنیم که در صفحات بعدی تبیین می‌گردد. شایان ذکر است، در میان این سه بخش، بیشترین میزان تطبیق‌پذیری با سیل و موج رمزارزها متوجه مردم بوده است.

مردم

میزان نفوذ

رمزارزها در میان مردم ایران بسیار چشم‌گیر است.

یکی از رفتارهای متداول در زمینه خرید رمزارزها در ایران، خرید چند نفر با یک حساب کاربری (که ممکن است از اعضای خانواده، دوستان یا حتی محل کار افراد باشد) است.

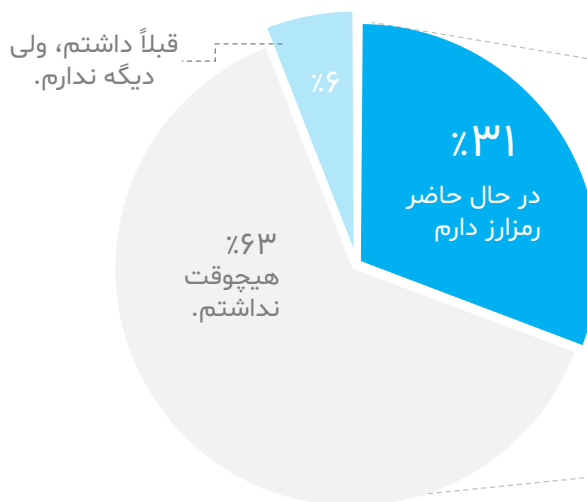

چند درصد مردم ایران رمزارز دارند؟

از آنجاییکه نمونه آماری این گزارش بر افراد در بازه سنی ۱۸ تا ۶۵ سال تمرکز داشته است، می‌توان اینگونه در نظر داشت که حدود ۱۷٪ مردم ایران رمزارز دارند.

با توجه به ماهیت، نو و جدید بودن پدیده رمزارزها، در نمونه مورد مطالعه، گروه‌های رفتار مالی کمال‌طلبان و دنباله‌روها بیش از سایر گروه‌ها به چشم می‌خورند.*

آیا رمزارز دارید؟

آیا تابحال اسم رمزارز به گوشتان خورده است؟

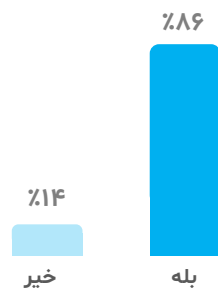
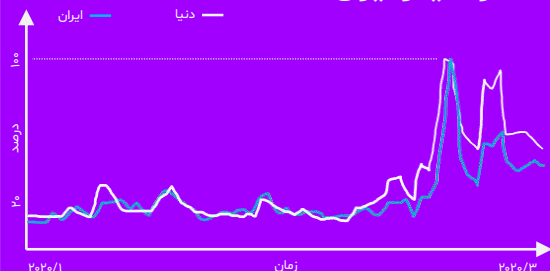
* برای آشنایی بیشتر با گروه‌های رفتار مالی مردم ایران می‌توانید به گزارش «مردم ایران از خدمات مالی چه می‌خواهند؟»، تهیه شده توسط شرکت مشاوره مدیریت ایلپا در زمستان ۱۳۹۹ و یا به بخش پیوست این گزارش مراجعه کنید.

نگرش

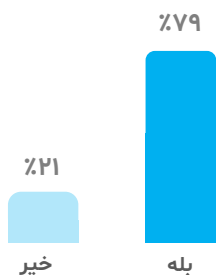
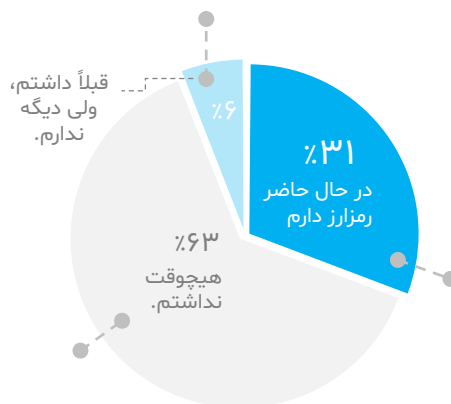
و رویکرد مردم نسبت به رمزارزها بسیار مثبت است.

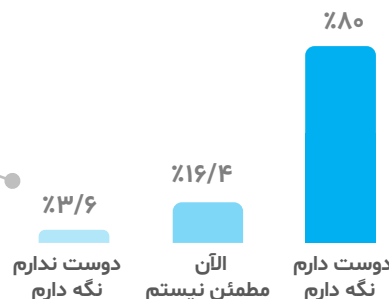
جستجوی کلیدواژه بیت‌کوین، در دنیا و ایران

آیا باز هم به خرید و تبادل رمزارزها در آینده فکر می‌کنید؟

آیا به فعالیت در حوزه خرید و تبادل رمزارزها علاقه‌مندید؟

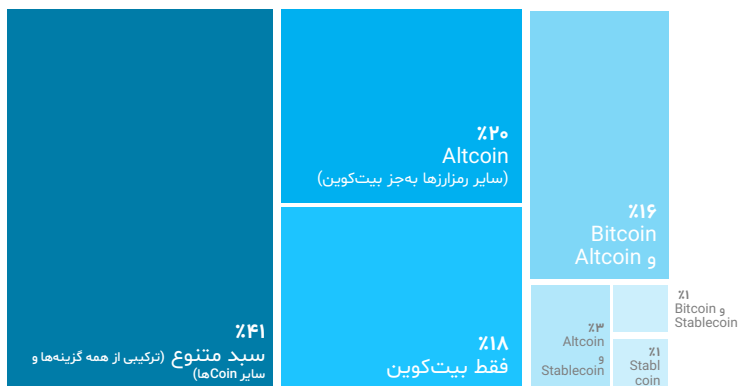

آیا تمایل به نگهداری رمزارزهای خود در آینده دارید؟

۶۵٪

مردم ایران، معتقدند که آینده متعلق به رمزارزهاست. ۳۳٪ درباره سرنوشت آن تردید دارند و تنها ۲٪ مردم به آینده آن بدبین هستند.

رفتار جامعه ما به منظور سرمایه‌گذاری در رمزارزها، رفتاری نسبتاً بالغانه است.

سبد رمزارز شما شامل چه رمزارزهایی است؟

۷۶٪

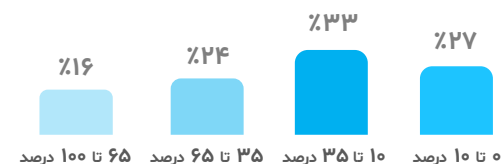
از سرمایه‌گذاران در رمزارزها، با رشد
ارزش سبد سرمایه‌گذاری خود در مدت
سرمایه‌گذاری روبه‌رو بوده‌اند.

وضعیت سبد سرمایه‌گذاری مردم
(سبدهای متنوع) خبر از بلوغ
نسبی سرمایه‌گذاری در رمزارزها
می‌دهد.

رمزارزها و دوران کووید-۱۹

براساس مطالعات صورت گرفته در سال ۲۰۲۰ و در دوران کووید-۱۹، افرادی که در دوران این بیماری همه‌گیر بر روی رمزارزها سرمایه‌گذاری کرده‌اند، تا ۴۸ درصد بیشتر از سایرین بیان نموده‌اند که شرایط مالی‌شان بهبود یافته است یا خوب باقی مانده است (Change In Financial Health Since Covid, Cornerstone Advisors, 2020).

حداکثر تا چند درصد دارایی‌های خود را در
رمزارزها سرمایه‌گذاری می‌کنید؟

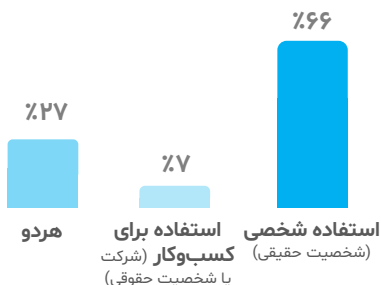

کارکرد اصلی رمزارزها در کشور ما،
در حال حاضر، به عنوان گزینه
سرمایه‌گذاری با هدف حفظ ارزش
پول است.

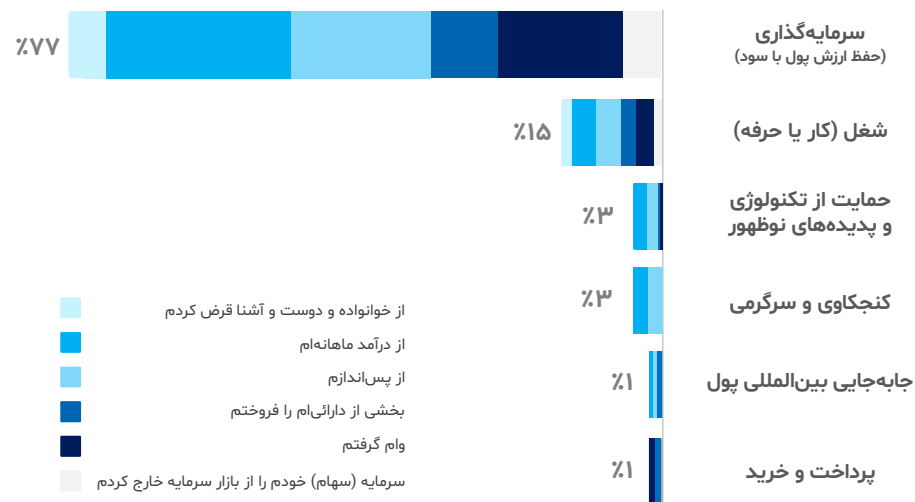
خرید و فروش رمزارزها به عنوان منبع درآمد

براساس گزارش منتشرشده از سوی بایننس در سال ۲۰۲۱، ۵۱ درصد از افرادی که بر روی رمزارزها سرمایه‌گذاری کرده‌اند، بیان نمودند که از آن به عنوان یک منبع درآمد بهره می‌برند. در این میان ۱۵ درصد از این افراد آن را منبع درآمد اولیه خود معرفی کرده‌اند و ۳۶ درصد نیز از آن به عنوان منبع درآمد دوم یاد کرده‌اند (Global Crypto Index, Binance, 2021).

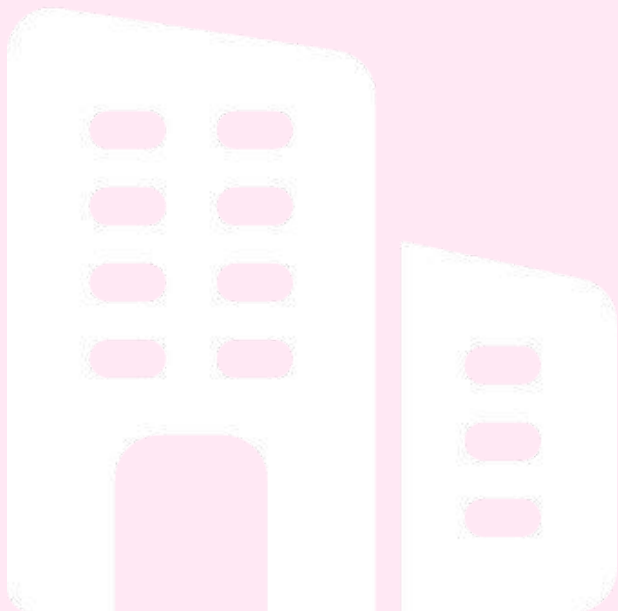
هدف مردم از خرید و تبادل رمزارزها چیست؟

مهم‌ترین دلیل خرید و تبادل رمزارزها و منبع تأمین پول آن در میان مردم چه بوده است؟

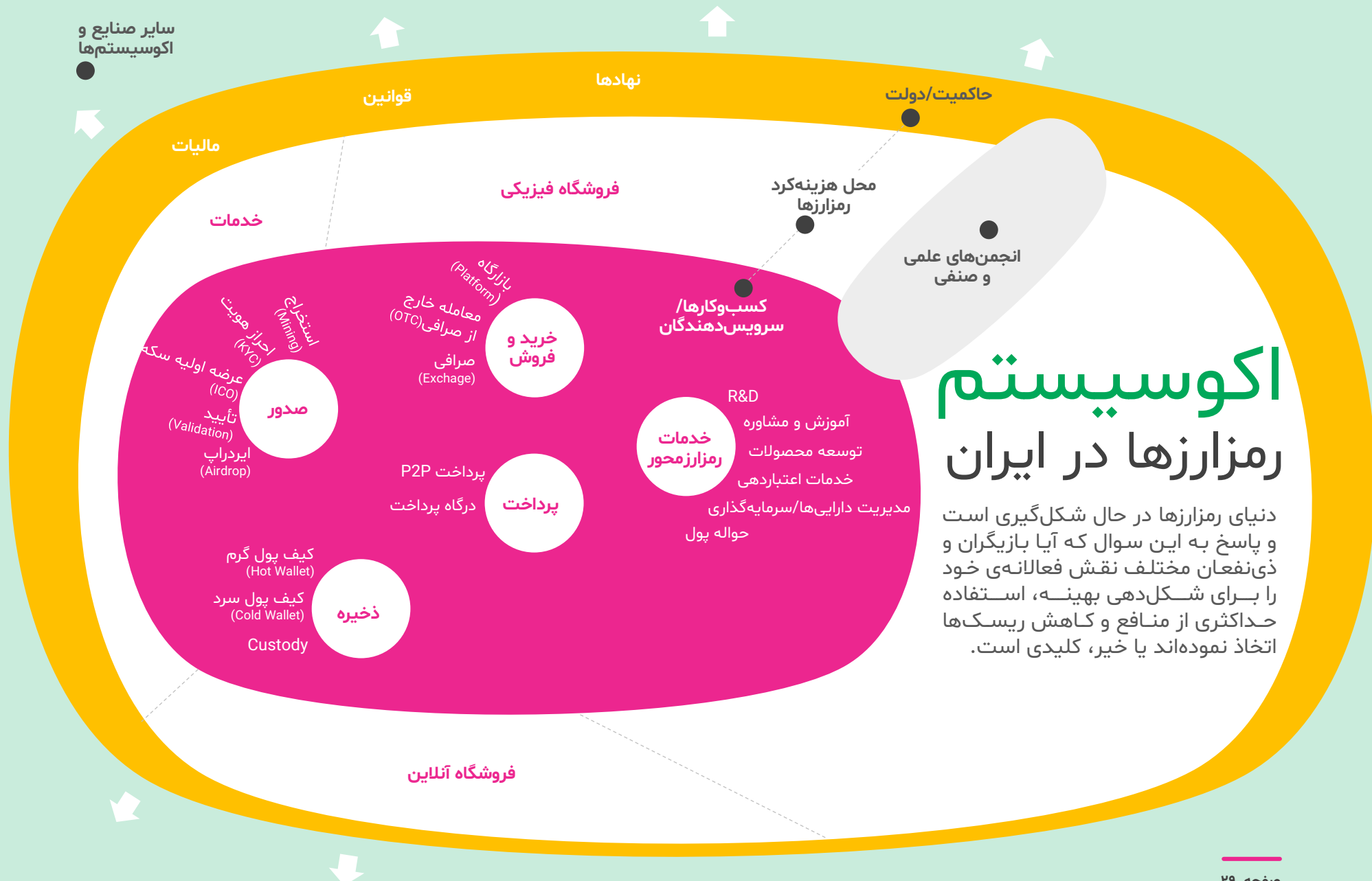
نقش رمزارزها در زندگی امروز مردم

کسب و کارها

اکوسیستم رمزارزها در ایران

دنیای رمزارزها در حال شکل‌گیری است و پاسخ به این سوال که آیا بازیگران و ذی‌نفعان مختلف نقش فعالانه‌ی خود را برای شکل‌دهی بهینه، استفاده حداکثری از منافع و کاهش ریسک‌ها اتخاذ نموده‌اند یا خیر، کلیدی است.

تعریف برخی اجزای اکوسیستم رمزارزها

عرضه اولیه سکه (ICO):

عرضه اولیه سکه (Initial Coin Offering)، روشی برای جذب سرمایه و فرصتی برای سرمایه‌گذاری است که در آن توکن‌ها (همان ارزهای دیجیتال) یک پروژه، پیش از راه‌اندازی پروژه فروخته می‌شوند و افراد می‌توانند با خریدن توکن‌ها در آن سرمایه‌گذاری کنند.

تأیید (Validation):

زمانی که استخراج‌کننده‌ای موفق به هش بلوکی شد، این موضوع به کل شبکه اطلاع داده می‌شود و دیگر استخراج‌کنندگان با بررسی صحت کار استخراج‌کننده و تأیید آن موجب شکل‌گیری زنجیره می‌شوند.

ایردراپ (Airdrop):

در دنیای رمزارزها روش بازاریابی منحصربه‌فردی وجود دارد که در آن تعدادی سکه یا رمزارز با هدف آگاهی‌بخشی به کاربران پیرامون یک رمزارز جدید به کیف‌پول‌های رمزارزی آن‌ها ارسال می‌شود؛ به این ترفند، ایردراپ می‌گویند.

کیف پول گرم (Hot Wallet):

به کیف پول‌های تحت وب، موبایلی، فعال بر روی کامپیوترها و ترکیبی گفته می‌شود که به اینترنت متصل هستند.

کیف پول سرد (Cold Wallet):

کیف پول‌های کاغذی یا سخت‌افزاری که فقط صاحب کیف پول، حافظ و نگه‌دارنده کلید خصوصی آن می‌باشد. این کیف پول‌ها به اینترنت متصل نیستند.

پرداخت هم‌تا به هم‌تا (P2P):

مبادلات هم‌تا به هم‌تا زمانی انجام می‌شود که دو نفر برای خرید یا فروش ارز دیجیتال مستقیماً با یکدیگر در تعامل باشند. در این نوع مبادله، خریداران و فروشندگان در یک وب‌سایت ثبت‌نام می‌کنند و فرآیند معامله را طی می‌کنند.

Custody:

راهکار ذخیره‌سازی، انتقال و تأمین امنیت رمزارایی‌ها را به‌طور کلی Custody می‌نامند.

صرافی رم‌زارز (Exchange):

صرافی رم‌زارز، نهادی است که وظیفه تبدیل رمزارز کاربران به سایر رمزارزها، پول ملی کشور یا سایر ارزهای رایج دنیا و برعکس را بر عهده دارد.

معامله خارج از پلتفرم (OTC):

OTC (Over The Counter) یا معامله خارج از پلتفرم، معامله‌ای است که مستقیماً بین افراد علاقه‌مند صورت می‌گیرد و این معامله بدون نظارت صرافی‌ها یا پلتفرم‌های تبادل انجام می‌شود.

بازارگاه (Platform):

بستر آنلاین معامله و مبادله رمزارزها (تبدیل رمزارزها به سایر رمزارزها، پول ملی کشور یا سایر ارزهای رایج دنیا). بازارگاه‌ها به شکل واسطه بین خریدار و فروشنده عمل کرده و از طریق کارمزد و هزینه‌های معاملاتی کسب درآمد می‌کنند.

استخراج (Mining):

به فرآیند حل مسائل ریاضی به کمک کامپیوترهای با قدرت هش بالا و سپس افزودن بلوک هش‌شده به یک لیست بلند و عمومی به نام بلاکچین که تراکنش‌های دیگر را نیز شامل می‌شود، Mining یا استخراج ارز دیجیتال گفته می‌شود.

احراز هویت (KYC):

Know Your Customer یا فرآیندهای احراز هویت مشتری، ستون اصلی تلاش‌های مؤسسات مالی برای مبارزه با پولشویی و همچنین ابزاری برای شناسایی و جلوگیری از رفتارهای مجرمانه در سراسر جهان است.

بازیگران اکوسیستم رمزارزها در ایران

اکوسیستم رمزارزها در کشور ما به گونه‌ای نامتوازن رشد یافته است. در این اکوسیستم رشد فزاینده پلتفرم‌ها و راهکارهای خرید و فروش از طرفی و نبود سایر اجزای اکوسیستم و قوانین و اقدامات ساختاردهی و قانون‌گذاری از طرفی دیگر موجب توسعه نامتوازن این اکوسیستم شده است.

انجمن‌های علمی و صنفی

محل هزینه‌کرد رمزارزها

کسب و کارها / سرویس‌دهندگان

مدیریت دارایی‌ها / سرمایه‌گذاری

خدمات رمزارز محور

مشاوره راه‌اندازی و R&D

خرید و فروش

پرداخت

فروشگاه آنلاین

فروشگاه فیزیکی

خدمات

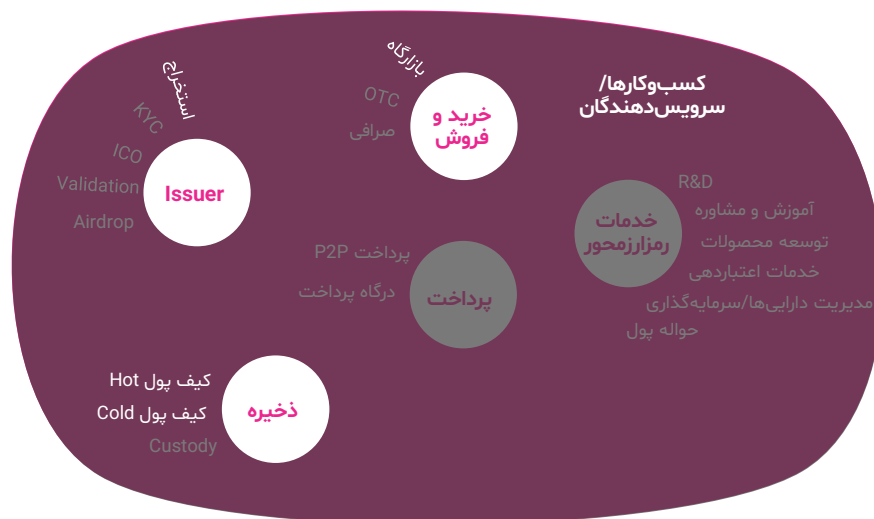
استخراج
KYC
ICO
Validation
Airdrop
Issuer

بیش از ۴۰۰ ماینر با فعالیت رسمی

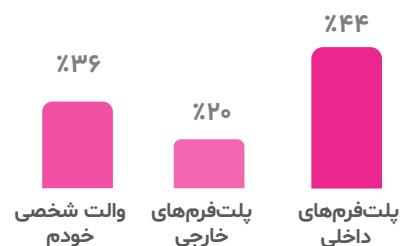
ذخیره

کیف پول Hot
کیف پول Cold
Custody

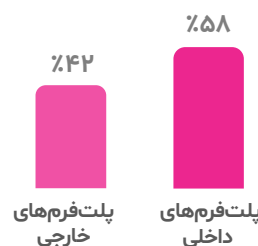
اکوسیستم رمزارزها در کشور ما به گونه‌ای نامتوازن رشد یافته است.

عمده رمزارزهای خود را چگونه به دست آوردید؟

برای نگهداری رمزارز خریداری شده خود بیشتر از چه گزینه‌ای استفاده می‌کنید؟

برای خرید و فروش رمزارز چه پلتفرم‌هایی را ترجیح می‌دهید؟

پلتفرم‌های داخلی نقش قابل توجهی در ممانعت از خروج ارز از کشور دارند و اگر فعالیت آن‌ها دچار اختلال شود، حدود ۵۸ درصدی که در حال حاضر از آن‌ها استفاده می‌کنند نیز به پلتفرم‌های خارجی رجوع خواهند کرد.

نقش اجزای اکوسیستم

کوچ ۵۰ میلیون دلار سرمایه از پلتفرم‌های داخلی در ۹۰ ساعت در پی ابلاغ بخشنامه شاپرک به شرکت‌های پرداختیاری

رئیس کمیسیون بلاکچین و رمزارز سازمان نظام صنفی رایانه‌ای، ۲۴ اسفند ۹۹

دلیل خروج مردم ایران از خرید و تبادل رمزارزها چیست؟

۲۱٪ به تخصص نیاز دارد.

۲۱٪ سود کافی را کردم.

۱۲٪ ضرر کردم.

۸٪ در گزینه جذاب‌تری سرمایه‌گذاری کردم.

۷٪ ازم کلاهبرداری شد.

۴٪ کلید خصوصی را فراموش یا گم کردم.

۳٪ ریسک قانونی (بلوکه شدن و ...)

۲٪ سرمایه‌ام در پلت‌فرم خارجی بلوکه شد.

۲۲٪ سایر

مهم‌ترین دلیل عدم ورود مردم به خرید و تبادل رمزارزها چیست؟

۳۸/۵٪ اطلاعات چندانی درباره‌اش ندارم.

۲۳/۵٪ پولش را ندارم.

۱۱٪ ریسک بالا (نوسانات شدید ارزش)

۹٪ امنیت ندارد (احتمال کلاهبرداری).

۶٪ قانونی نیست.

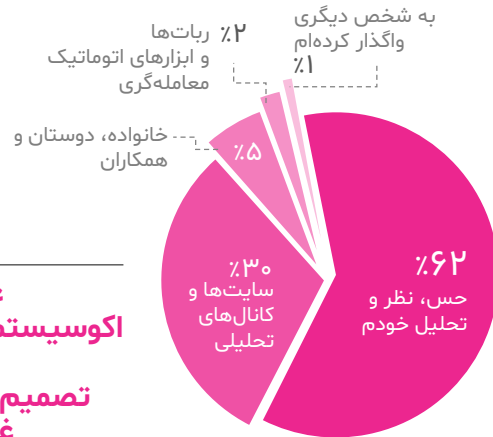
۳٪ سایر گزینه‌های سرمایه‌گذاری جذاب‌تر است.

۲٪ علاقه‌ای به رمزارزها ندارم.

۱٪ علاقه‌ای به سرمایه‌گذاری ندارم.

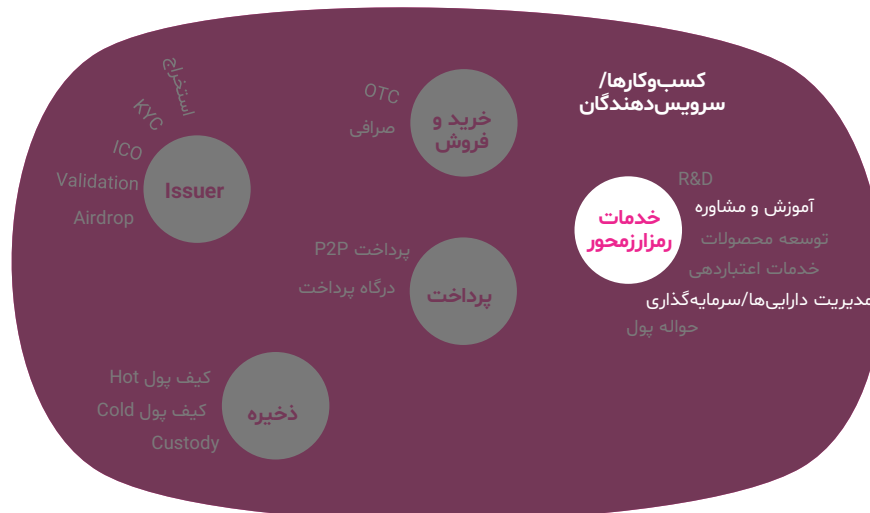
۶٪ سایر

اصلی‌ترین دلیلی که مردم ایران برای عدم ورود و همین‌طور خروج از فعالیت در حوزه رمزارزها اذعان می‌کنند، نبود تخصص و اطلاعات در خصوص آن است.

عدم بلوغ اکوسیستم رمزارزها به علت تصمیم‌گیری‌های غیرتحلیلی

مهم‌ترین عامل مؤثر بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در رمزارزها چیست؟

شواهد حرکت کسب و کارها به سوی رمزارزها در دنیا

اکنون شرکت‌های بزرگ جهان در حال سوار شدن بر موج رمزارزها و ایفای نقش خود به عنوان شکل‌دهنده آینده دنیا از طریق آن هستند. شرکت‌ها و کمپانی‌های کوچک و بزرگ در مقابل رفتارها و خواسته‌های جدید که رمزارزها در کاربران ایجاد نموده‌اند، اقداماتی مانند پذیرش رمزارزها به عنوان یکی از گزینه‌های پرداخت را پیش گرفته‌اند. همچنین شرکت‌های بزرگی نیز در حال توسعه محصولات و خدماتی مبتنی بر رمزارزها هستند.

برخی از کسب و کارهایی که رمزارز را به عنوان یک گزینه پرداخت اعلام کرده‌اند:

توسعه محصول سرمایه‌گذاری مبتنی بر رمزارزها توسط JP Morgan

JP Morgan در حال سرمایه‌گذاری و توسعه محصولات و خدماتی مبتنی بر بلاکچین می‌باشد و پیش‌بینی‌های مثبتی از آینده رمزارزها و بیت‌کوین نیز دارد. این شرکت در تازه‌ترین اقدام خود در حال توسعه محصولی است که سهام شرکت‌ها را بر حسب بیت‌کوین و سایر رمزارزها برآورد و ارائه کند که خود اقدامی در جهت پذیرش روزافزون رمزارزها در دنیای مالی می‌باشد (News.bitcoin, 2021).

امکان خرید از میلیون‌ها پذیرنده PayPal با رمزارزها

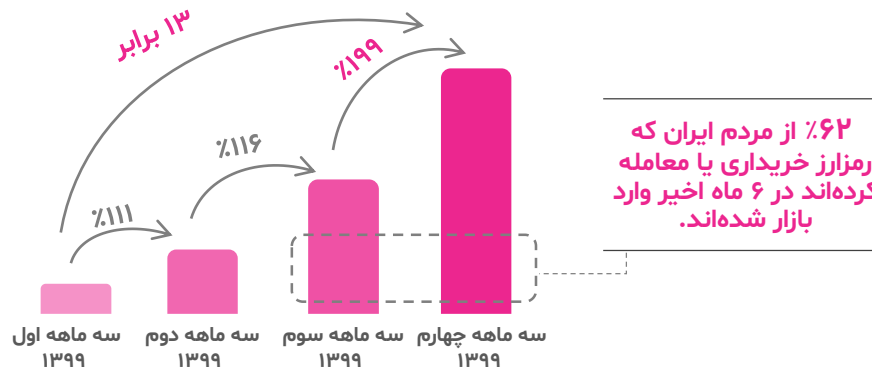
مشتریانی که در کیف پول دیجیتالی PayPal خود بیت‌کوین، اتریوم، بیت‌کوین کش و لایت‌کوین نگهداری می‌کنند می‌توانند به همین وسیله از پذیرنده‌های PayPal خریداری کرده و پرداخت داشته باشند. این مجموعه بیان کرده است که به زودی این امکان برای ۲۹ میلیون از پذیرندگان PayPal فراهم خواهد شد (Reuters, 2021).

سرمایه‌گذاری ۱/۵ میلیارد دلاری تسلا در بیت‌کوین

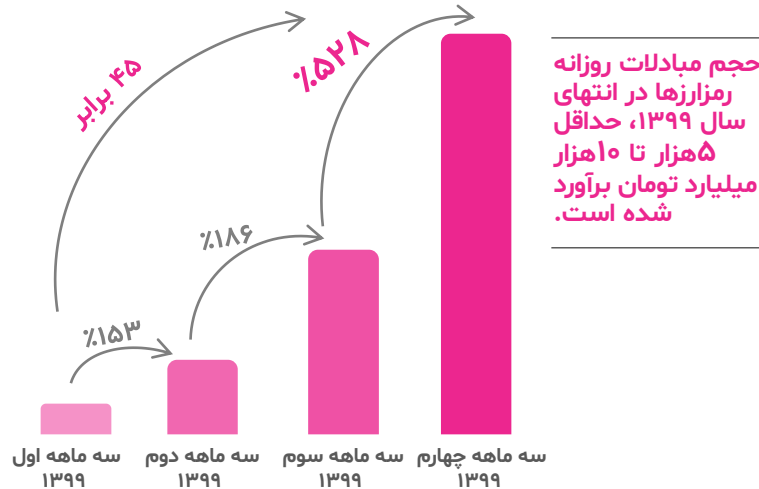
پس از اعلام سرمایه‌گذاری تسلا روی بیت‌کوین و اعلام امکان خرید از این کمپانی به وسیله رمزارزها، تخمین زده شده است این کمپانی تنها به واسطه همین اقدام میلیاردی دلار سود کسب کرده باشد؛ و نیز شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد تسلا در سال ۲۰۲۰ بیشترین سرمایه‌گذاری خود را بر روی بیت‌کوین داشته است (Entrepreneur, 2021).

رشد بازار رمزارزها در ایران

نرخ رشد حساب کاربری در پلتفرم‌های داخلی

بازار رمزارزها در کشور، به صورت نمایی در حال رشد است.

نرخ رشد مبادلات در پلتفرم‌های داخلی

براساس اطلاعات به دست آمده تخمین زده می‌شود در پلتفرم‌های داخلی بیش از ۲/۵ میلیون حساب کاربری وجود دارد. همچنین با توجه به شواهد، هر حساب کاربری در ایران به طور میانگین برای ۳ نفر خرید و فروش انجام می‌دهد (که ممکن است توسط اقوام یا دوستان یا محل کار افراد باشد). با در نظر گرفتن این موضوع و اضافه کردن کاربرانی که از پلتفرم‌های خارجی و صرافی‌ها (براساس داده‌های میدانی) استفاده می‌کنند؛ در حال حاضر در مجموع بیش از ۱۲ میلیون دارنده رمزارز در ایران وجود دارد.

حاکمیت/دولت

حاکمیت در اکوسیستم رمزارزها

مالیات

نهادها

شواهدی از رویکرد مثبت کشورها به رمزارزها

با رشد روزافزون اقبال مردم از رمزارزها و رمزدارایی‌ها، کشورها و ارگان‌های مختلف به تصمیم‌گیری و اتخاذ رویکردهای مختلفی در این زمینه پرداخته‌اند. در این میان کشورهای در جهت اهداف و چشم‌اندازهای خود مانند هدف کسب رتبه یک در خاورمیانه، تبدیل شدن به هاب بلاکچین و ... به این پدیده تحول‌آفرین به چشم یک فرصت نگریسته و رویکرد مثبتی را در پیش گرفته‌اند (هم‌اکنون حداقل ۲۲ کشور در راستای قانون‌گذاری توسعه‌ای در حوزه رمزارزها اقداماتی کرده‌اند) که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره خواهد شد:

سوئیس، دره رمزارزها

سوئیس یکی از کشورهای دوستدار رمزارزها در اروپاست چراکه علاوه بر وجود دانش و زیرساخت‌های بلاکچین، فضایی را برای حمایت و شتابدهی پروژه‌های بلاکچین از تمام دنیا تحت عنوان «دره رمزارزها» ایجاد نموده است. این منطقه همچنین دستورالعمل‌های قانونی ICO استارت‌آپ‌ها را نیز در دست آزمون دارد و شهروندان حتی می‌توانند هزینه خدمات دولتی را با رمزارزها پرداخت نمایند (Bitcoin and beyond Book, 2018 and Coinfirm, Switzerland crypto regulations, 2021).

بحرین، پیشرو در خاورمیانه

بحرین یکی از پیشروترین کشورهای خاورمیانه در زمینه رمزارزها است که در راستای هدف خود برای تبدیل شدن به قطب اصلی فینتک در منطقه، رویکردی باز در زمینه رمزارزها را پیش گرفته است. بانک مرکزی این کشور مقررات جامعی را با عنوان «قوانین تنظیم شده خدمات دارایی رمزنگاری‌شده» صادر کرده است و علاوه بر این با تأیید رسمی بیش از ۳۰ پلت‌فرم و کسب‌وکار فعال در زمینه ارزهای دیجیتال امکان معامله و مبادله رمزارزها را نیز فراهم کرده است (tamimi, 2019 and buybitcoinworldwide, 2021).

کره جنوبی، پیش‌تاز در رمزارزها

نرخ سرمایه‌گذاری در رمزارزها در کره جنوبی بالا بوده و آمار و ارقام نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۸ بیش از یک سوم از مردم این کشور به شکل فعال در رمزارزها سرمایه‌گذاری کرده‌اند. همچنین تعداد کاربران اپلیکیشن‌های رمزارز در پنج‌ماهه اول ۲۰۲۱، ۱۹۰ درصد رشد داشته است. کره اقدام به شفاف‌سازی قوانین مالیاتی خود در سال ۲۰۲۰ نموده است و در حال حاضر نیز به توسعه زیرساخت‌های مالیاتی خود در زمینه رمزارزها می‌پردازد تا در سال ۲۰۲۲ به اجرای این قوانین بپردازد (techcrunch, 2020).

ژاپن، بلوغ و نبوغ در رمزارزها

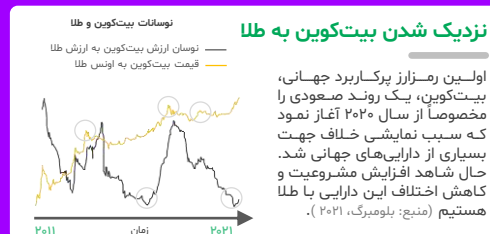
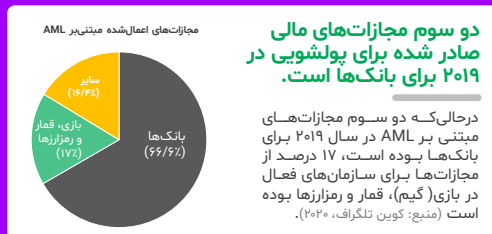
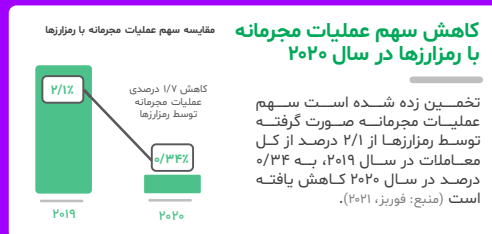
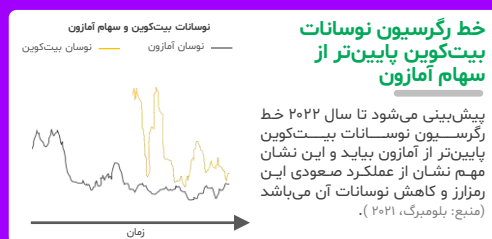

بسیاری بر این باورند که ژاپن در دهه گذشته با اتخاذ رویکردی باز و نوآورانه در زمینه تنظیم قوانین عملیاتی که به رشد و تکامل دارایی‌های دیجیتال و رمزارز محور کمک کرده است، اقدام نموده است. امروزه ژاپن با در اختیار داشتن یک چارچوب مبتنی بر دارایی‌های دیجیتال خود را آماده هدایت این مسیر در سال‌های آینده می‌کند. ژاپن از سال ۲۰۱۷ استفاده از بیت‌کوین را برای پرداخت مجاز دانسته است و از آن زمان تاکنون نام‌های تجاری زیادی در این کشور بستر پرداخت مبتنی بر رمزارز را توسعه داده‌اند. آژانس خدمات مالی ژاپن (FSA) به تحول و اجرای قوانین مرتبط از جمله اجرای مقررات AML/CFT و PSA پرداخته است و در تلاش برای هموار کردن مسیر برای آینده می‌باشد (Sygna, 2021).

دغدغه‌ها و چالش‌ها

با وجود رشد فراگیر رمزارزها به دلیل کارآمدی آن‌ها در شرایط اقتصادی کنونی کشور چه به‌عنوان دارایی و با هدف سرمایه‌گذاری توسط مردم و چه به‌عنوان ابزاری برای حاکمیت در شرایط تحریمی کنونی، همچنان دغدغه‌ها و چالش‌هایی درباره آن‌ها باقیست. دغدغه‌هایی همچون کاربرد رمزارزها برای مقاصد مجرمانه همچون تأمین مالی تروریسم، بسترسازی تخلفات و جرائم اقتصادی همچون پولشویی و فرار مالیاتی و نهایتاً تضعیف و تهدید اقتصاد اصلی و بازارهای مالی کنونی. این درحالی‌ست که با گذشت زمان و اقبال بیشتر مردم به رمزارزها، شناخت درباره آن‌ها کامل‌تر شده و ویژگی‌های درک‌شده از آن‌ها نیز در حال تحولاتی است.

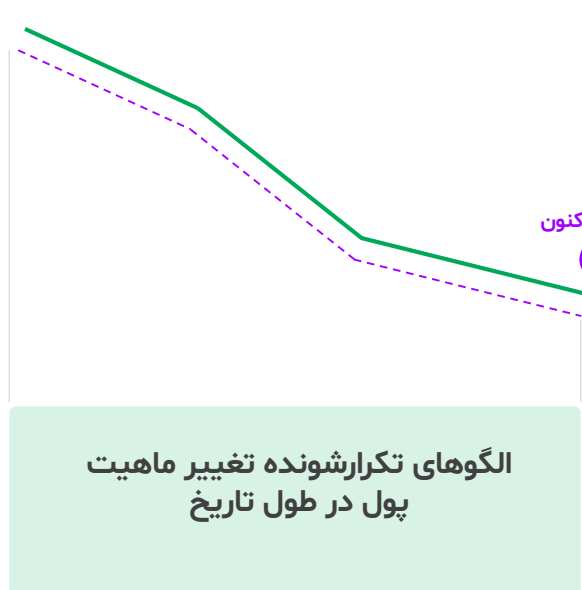
موارد زیر برخی از به‌روزترین تغییرات در نگرش و کاهش دغدغه‌ها نسبت به دنیای رمزارزهاست.

سیل فراگیر رمزارزها و فرصتی استثنایی برای ما

کنار هم قرار دادن شواهد تاریخی و شواهد گسترش و توسعه رمزارزها در امروز کشور و دنیا، حکایت از آن دارد که سیل رمزارزها، جریانی است که آینده ما را در برمیگیرد و این دربرگیرندگی فارغ از عکس‌العمل ما است. باید چشم‌ها را شست و جور دیگر به سیل رمزارزها نگریست. طبیعی است که این جریان بسیاری از گفتمان‌ها، پارادایم‌ها و قواعد بازی قبل را تغییر می‌دهد، اما اگر هوشیارانه و هوشمندانه به ایفای نقش در این جریان جدید بنگریم، فرصتی استثنایی را دریابیم. فرصتی استثنایی برای ساختن آینده‌ای متفاوت از گذشته ...

نمودار تغییرات شاخص‌های تحلیل پول زمان
(نمودار الگوی تکرارشونده ۳، تبیین‌شده در صفحه ۲۰)

اکنون

موج تحول‌آفرین
رمزارزها
در دنیا، ایران و
اسقبال مردم

فرصت تاریخی و
استثنایی برای
کشور ما، ایران

ایران فردا

و ما،
انسان‌های تطبیق‌پذیر

فردای ایران

ایران فردا، ایران ۱۰ سال آینده، با وجود رمزارزها چگونه است؟
شواهد دیروز و امروز حکایت از آن دارد که رمزارزها بخش جدایی‌ناپذیر آینده ما خواهند بود. به همین منظور تلاش می‌کنیم تا با سناریوپردازی آینده‌های متفاوتی که قابل تصور است را به تصویر کشیم، در ادمه نشان دهیم که تفاوت‌های دو آینده پیشرو در چیست، اقدامات یا رویکردهای متفاوت در قبال این آینده‌ها چگونه باید باشد و همچنین هر یک چه نتایجی را می‌توانند به دنبال داشته باشند.
بر این باوریم که **امروز** تنها زمانی است که می‌تواند آینده‌های متفاوتی را به ارمغان آورد و از همین رو اندیشیدن به نتایج و دستاوردهای تصمیمات امروز، برای رسیدن به آینده مطلوب امری ضروری است.

به منظور تدوین سناریوهای آینده اکوسیستم رمزارزها در ایران براساس روش سناریونگاری پیتز شوارتز، باید روندهای اثرگذار بر محدوده موردنظر را شناسایی کنیم. از همین رو، پس از بررسی و تحلیل عمیق، عوامل گوناگونی از زیرمجموعه‌های زیرساختی کشور اعم از ضریب نفوذ اینترنت تا عوامل اقتصادی مانند تورم و تحریم‌ها را از روندهای اثرگذار بر اکوسیستم رمزارز کشور شناختیم. سپس آن‌ها را براساس دو شاخص میزان اثر بر اکوسیستم رمزارز ایران، و میزان عدم قطعیت امتیاز دادیم.

 کاهش و منفی
  افزایش و منفی
  کاهش و مثبت
  افزایش و مثبت

نرخ مشارکت اقتصادی
 تورم
 ارزش ریال
 تحریم (روابط بین‌المللی)
 تهاجم سایبری
 ارائه محصولات و خدمات
 سهم ایران از تولید علم
 گسترش فناوری بلاکچین
 توسعه فین‌تکها
 جمعیت جوان کشور (نس)
 ضرب نفوذ اینترنت
 ضرب نفوذ گوشی هوشمند
 قیمت بیت‌کوین
 دارونیم دیجیتال
 ضرب نفوذ شبکه‌های اجتماعی
 شکاف طبقاتی
 تمایل جامعه به پلت‌فرم‌ها
 تمایل به سرمایه‌گذاری
 رشد بازار سرمایه
 پذیرش خدمات غیرحضوری
 سرعت واکنش قانون‌گذار
 کاهش کارکرد پول نقد

نرخ مشارکت اقتصادی در ایران، در پاییز ۱۳۹۹، ۴۱/۴ درصد برآورد شده است. که در این میان نرخ اشتغال ۹۰/۶ درصد گزارش شده است.

نرخ تورم سالانه ۳۶/۴ درصدی در سال ۱۳۹۹.

امروز در میان بیش‌ترین واحدهای پولی جهان در سال ۲۰۲۰، ریال ایران است.

مطابق پژوهش‌های انجام‌شده در سال ۹۸، تحریم‌های مالی-بانکی سازمان ملل بیشترین اثر را بر ایران دارند.

در نشست فعالان فضای مجازی پاک (فپب) اعلام شد ۴۳ درصد از حملات سایبری در دنیا به سمت زیرساخت‌های ایران است.

ایران از منظر نوآوری در سال ۲۰۲۰ در جایگاه ۶۷ قرار گرفته است.

ایران در پایگاه اسکوپوس در سال ۲۰۱۹ جایگاه ۱۸ام را به خود اختصاص داده است.

کارشناسان اذعان می‌کنند بلاکچین تحریم‌شدنی نیست و این یک فرصت است.

در سال ۹۸ سهم فین‌تک‌ها از اکوسیستم استارت‌آپی ایران ۸/۴ درصد تخمین‌زده شده است.

بیش از ۱۲ میلیون نفر جمعیت جوان و تحصیل‌کرده.

نرخ نفوذ ۱۰۲ درصدی اینترنت برای شش ماهه اول سال ۱۳۹۹.

نرخ نفوذ ۶۵ درصدی گوشی‌های هوشمند برای شش ماهه اول سال ۱۳۹۹.

قیمت هر بیت کوین معادل بیش از ۵۶،۱۰۰ دلار در فروردین ۱۴۰۰ و رشد تقریباً ۲۸ درصدی نسبت به زمان مشابه در سال قبل داشته است.

اقتصاد دیجیتال در کشور به ۶۵/۵٪ از تولید ناخالص داخلی در پایان سال ۹۸ رسیده است.

نرخ نفوذ ۵۷ درصدی شبکه‌های اجتماعی برای سال ۱۳۹۸.

از شاخص‌های مهم و تأثیرگذار اجتماعی که نمود آن بر روی سایر شاخص‌ها نیز نمایان می‌شود و آمارها حاکی از کاهش آن هستند.

بهره‌ورایی فریب جینی، افزایش نابرابری بین دهک‌های جامعه در بازه زمانی ۹۲ تا ۹۷ نا نشان می‌دهد.

افزایش تمایل به حذف واسطه‌ها و استفاده از پلتفرم‌های بدون واسطه.

کاهش تمایل به سپرده‌گذاری، افزایش تمایل به سرمایه‌گذاری را به همراه دارد.

در ادامه افزایش تمایل به سرمایه‌گذاری، آمارها رشد بازار سرمایه را در بازه زمانی پلنهدمت نشان می‌دهند.

افزایش تمایل به دریافت خدمات غیرحضوری و تسریع این فرآیند به‌واسطه پیماری همه‌گیر COVID-۱9.

به‌واسطه تغییر سریع شرایط و ظهور روندها و پدیده‌های گوناگون و جدید، سرعت تصمیم‌گیری قانون‌گذاران نیز تغییر کرده است.

هوش مصنوعی و یادگیری ماشین از روندهای رو به رشدی می‌باشد که شاهد نمود آن در صنایع و حوزه‌های گوناگون هستیم.

آمارها حاکی از افزایش پرداخت به‌وسیله کارت بانکی، پرداخت اینترنتی و موبایلی هستند.

↓
↑
↓
↑
↑
↑
↑
↑
↑
↑
↑
↑
↑
↓
↑
↑
↑
↑
↑
↑

جایابی روندهای اثرگذار بر روی نمودار با دو محور میزان اثر روند بر اکوسیستم رمزارز ایران و عدم قطعیت روندها در شکل مقابل ترسیم شده است.

در میان روندهای شناسایی شده، تنها یک روند، **رشد روابط بین‌المللی**، با میزان اثر بسیار زیاد و همچنین عدم قطعیت بسیار زیاد، احصاء شد که براساس روش‌شناسی مطرح‌شده به‌عنوان محور سناریوپردازی در نظر گرفته می‌شود.

صفحه ۴۴

سناریوهای اکوسیستم رمزارز ایران (افق ۱۴۱۰)

سناریوی
جاده
چالوس

سناریوی
جاده
ابریشم

روابط بین‌المللی
بسیار محدود
(شرایط تحریم و ...)

محور تعیین سناریوهای آینده براساس عدم قطعیت میزان روابط بین‌الملل

روابط
بین‌المللی
بسیار گسترده

ویژگی‌های مشترک هر دو سناریو محتمل

فارغ از اینکه کدامیک از دو سناریوی جاده ابریشم و یا جاده چالوس در افق ده سال آینده محقق شود، ویژگی‌هایی در آینده ایران وجود دارد که در هر دو سناریوها مشترک است. ویژگی‌هایی

که برآمده از روند تحولات و تغییرات (فناورانه، اجتماعی، اقتصادی و ...) به‌ویژه به‌واسطه یا در تعامل تحولات رمزارزها در زندگی ما است.

از همین‌رو تلاش کردیم تا این ویژگی‌ها را در سه دسته ویژگی‌های جامعه و یا مردم ایران، کسب‌وکارها و یا سرویس‌دهندگان (ارائه‌دهندگان) خدمات و نهایتاً دولت و یا حاکمیت دسته‌بندی کنیم. فرض کرده‌ایم که در ده سال آینده جریان رمزارزها جریانی غالب است که مغزّی از آن نبوده و کشور ما نیز بخش از این تغییر جهانی است.

- کم‌رنگ شدن نقش بانک مرکزی نسبت به امروز
- پررنگ شدن نقش بسترسازی مناسب و بازیگردانی
- حمایت نسبی از نوآوری‌های خدمات و محصولات رم‌زپایه و رمزارزها
- حذف کامل پول کاغذی

- تغییر نقش بانک‌ها و بازیگران کلاسیک
- طراحی و بروزرسانی خدمات و محصولات براساس نیاز مشتری و مردم
- گسترش انواع خدمات و محصولات برپایه رمزارز به ویژه در بخش پرداخت، ذخیره و خدمات دیگر (بلوغ نسبی اکوسیستم)
- رشد و توسعه محصولات یکپارچه (خدمات مالی نامحسوس، خرید بدون حس پول دادن یا از کیف پول پرداخت کردن!)
- خدمات و محصولات داده‌محور و همراه با هوش مصنوعی و قابلیت یادگیری ماشینی و اینترنت اشیا
- ایجاد دسترسی سریع‌تر به خدمات و محصولات موردنیاز
- دورکاری به‌عنوان یکی از گزینه‌های رایج کار در شرکت‌ها و سازمان‌ها
- بانک مجازی به مثابه دستیار زندگی هوشمند

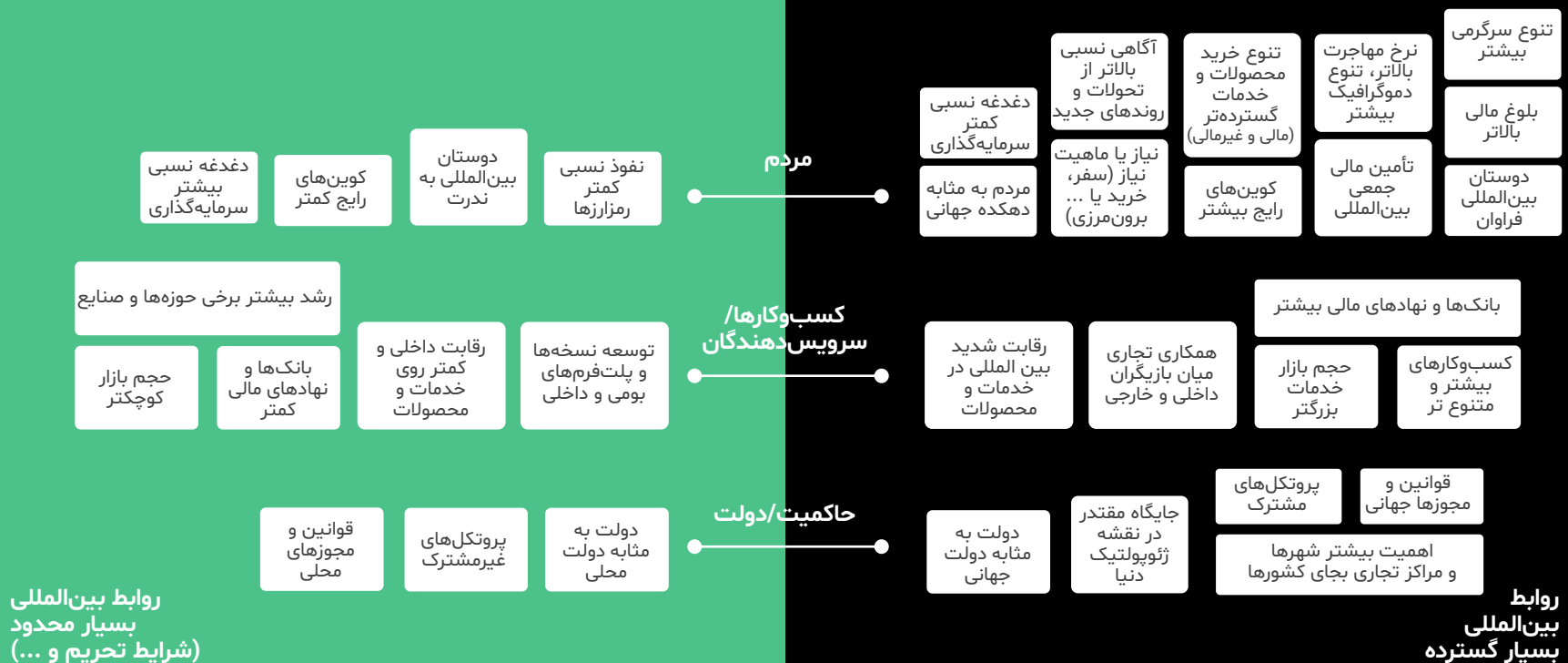

- سلطه رمزارزها در تعاملات مالی روزمره مردم، کاهش استفاده و اقبال به پول‌های فیات (بدون پشتوانه)
- گسترش استفاده از پلت‌فرم‌های فرد به فرد (وام‌دهی و ...)
- سلطه خواسته‌های نسل Z و آلفا، غلبه رویکرد بافایده بودن (فارغ از تبلیغات)، برون‌گرایی و ابراز نظرات و مشاهدات
- زندگی غوطه‌ور در داده به‌ویژه در هزینه‌کرد، مدیریت مالی شخصی و سرمایه‌گذاری
- انتظار از زندگی فراتر از زنده‌ماندن (کیفیت زندگی، تعادل کار و زندگی)
- نگهداری رمزارزها به‌عنوان دارایی ارزشمند
- کاهش نسبی تعاملات فیزیکی و در مقابل افزایش نسبی تعاملات مجازی
- گسترش و همه‌گیری سرگرمی‌ها و بازی‌های مجازی
- کنترل بیشتر روی دارایی‌ها

وجوه تمایز سناریوهای اکوسیستم رمزارز ایران (افق ۱۴۱۰)

سناریوی
جاده
چالوس

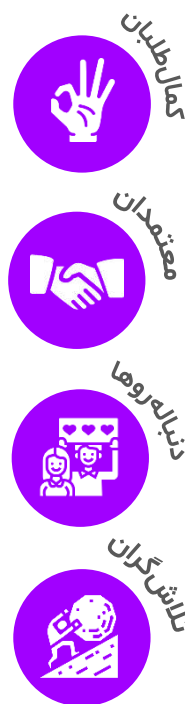
سناریوی
جاده
ابریشم

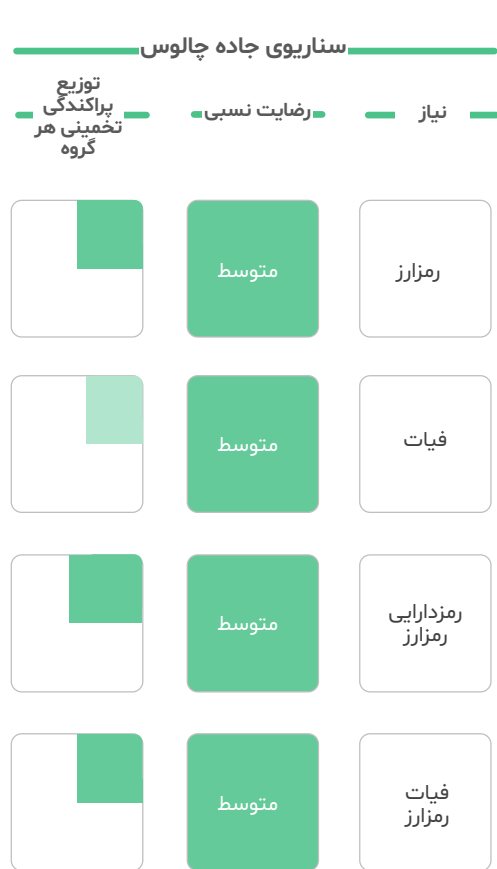
وضعیت

گروه‌های رفتار مالی* در دو سناریو

باتوجه به ویژگی‌های دو سناریوی
محتمل آینده اکوسیستم رمزارز
ایران، اینطور به نظر می‌رسد که با
طیف گسترده‌تر خدمات و
محصولات، بازیگران و
کسب‌وکارهای متنوع‌تر و ... در
سناریوی جاده ابریشم، رضایت
نسبی بالاتری برای گروه‌های رفتار
مالی ایران اتفاق خواهد افتاد.

کم متوسط زیاد

تحلیل ایلپا، ۱۴۰۰

** این معیار به پراکندگی جمعیت هر گروه از رفتارهای مالی به صورت تخمینی در دو سناریوی آینده قابل تصور اشاره دارد.

* برای آشنایی بیشتر با گروه‌های رفتار مالی مردم ایران می‌توانید به گزارش «مردم ایران از خدمات مالی چه می‌خواهند؟»، تهیه شده توسط شرکت مشاوره مدیریت ایلپا در زمستان ۱۳۹۹ و یا به بخش پیوست این گزارش مراجعه کنید.

آینده

از همین امروز شروع شده است.

درست است که آینده ما در سناریوهای مختلفی ممکن است ظهور کند؛ اما شواهد و قرائن متعدد حکایت از غلبه رمزاراییها و رمزارها در سالهای آینده زندگی بشر فارغ از هر سناریویی دارد.

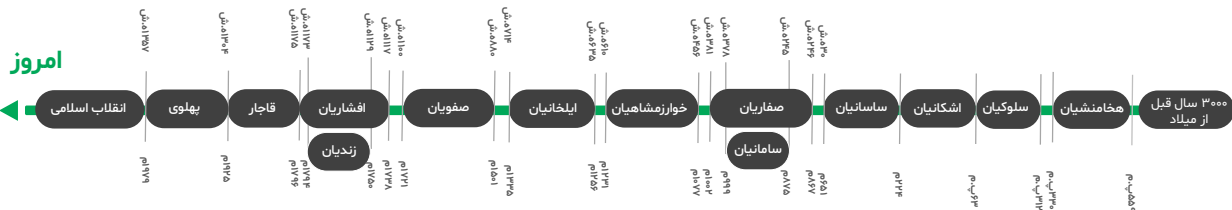
سناریوی
جاده
ابریشم

امروز

سناریوی
جاده
چالوس

زندگی غوطه‌ور در رمزاراییها و رمزارها

افق
۱۴۱۰
ایران

رویکرد سرنوشت‌ساز ما در مواجهه با رمزارزها

روسیه، و تغییر رویکرد عمل‌گرایانه

روسیه که تا اواسط سال ۲۰۲۰ رویکردی منفی در قبال رمزارزها اتخاذ کرده بود، در همان سال قوانین جدیدی وضع می‌کند که مطابق آن از ابتدای سال ۲۰۲۱ رمزارزها در روسیه مجاز شناخته می‌شوند. اخبار و گزارش‌ها تغییر رویکرد کشور روسیه را یک تغییر عمل‌گرایانه و مثبت اعلام کردند؛ در ادامه این جریان‌ها نیز، بایننس در سال ۲۰۲۱ گزارش می‌دهد که ۷۷/۵ درصد از استفاده‌کنندگان این پلت‌فرم در روسیه باور دارند که رمزارزها می‌توانند برای اقتصاد نقشی کارآمد ایفا کنند و نیز ۷۱/۵ درصدشان از امکان پرداخت با رمزارزها برای دریافت کالا و خدمات استقبال می‌کنند (Forbes, 2020, Coindesk, 2021).

با گسترش رمزارزها و رمزداری‌ها، به‌عنوان عامل تحول در یکی از مهم‌ترین اجزای اقتدار ملی یعنی زیرساخت مالی کشور، آنچه مهم است رویکرد حاکمیت و دولت در مواجهه با این پدیده برای استفاده حداکثری از منافع آن در جهت اقتدار ملی است. هر دولت یا حاکمیتی سه رویکرد متفاوت (رویکرد مثبت، خنثی و منفی) در مواجهه با پدیده‌های تازه می‌تواند داشته باشد.

رویکرد منفی
حاکمیت/دولت

رویکرد مسدود نمودن پیام‌رسان‌های ایرانی از مثال‌های رویکرد منفی حاکمیت/دولت است. اقدامی که زمینه حضور پررنگ رقبای خارجی را فراهم کرد، به طوری که حتی پس از فیلتر کردن نمونه‌های خارجی و صرف هزینه زیادی در محصولات ایرانی در نهایت منجر به تغییر عادت کاربران نشده و مخاطبان باز هم در زمانی کوتاه به بسترهای خارجی بازگشتند و نمونه‌های نوظهور داخلی هرگز جانی نگرفتند.

رویکرد خنثی
حاکمیت/دولت

رویکرد دولت در مواجهه با بازیگران نوظهور صنعت مالی یعنی فینتک‌ها که تا حدی می‌توان حتی آن را مثبت نیز در نظر گرفت، نه تنها امروزه موجب شده است تا محصولات و خدمات مالی به شکلی چابک‌تر به نیازهای مردم پاسخ دهند، بلکه موجب انگیزه تحول و نوآوری در بازیگران کلاسیک این صنعت نیز شده است. در فضای فینتک‌ها در بسیاری از مواقع رویکرد دولت تا زمان قابل توجهی خنثی بود.

رویکرد مثبت
حاکمیت/دولت

برای مثال سرمایه‌گذاری و اقدامات مؤثر برای توسعه تکنولوژی نانو در کشور، طی سال‌های اخیر موجب شده است تا همواره ایران یکی از برترین کشورهای دنیا در زمینه تولید علم و محصولات در حوزه نانو تکنولوژی باشد.

همچنین مثال پلت‌فرم‌های پخش فیلم در کشور ما یکی از مواردی است که دولت با اتخاذ رویکرد هوشمندانه در گسترش آن‌ها به ویژه همزمان با بحران بیماری همه‌گیر، موجب رونق این حوزه با وجود اهمیت پررنگ آن در صیانت از فرهنگ ایرانی اسلامی شد.

مثال‌هایی از انواع رویکرد حاکمیت/دولت

اثر رویکردهای مختلف دولت در رابطه با رمزارزها

این نکته که رویکردهای مختلف دولت اصلی‌ترین عامل اثرگذار بر میزان رضایت گروه‌های مختلف ذی‌نفعان است با شکل دادن ماتریس زیر شامل اجزای سازنده رضایت هر یک از ذی‌نفعان و سپس نمره‌دهی به آن‌ها در رویکردهای مختلف حاکمیت/دولت و در سناریوهای مختلف آینده اکوسیستم رمزارز ایران بررسی شده است.

سناریوی جاده چالوش				سناریوی جاده ابریشم			
امتیاز	حاکمیت/دولت	کسب‌وکارها	مردم	امتیاز	حاکمیت/دولت	کسب‌وکارها	مردم
۳۱	۲ درآمد‌های دولت (مالیات و ...)	۲ توسعه اکوسیستم	۳ احساس امنیت و اعتماد	۳۵	۳ درآمد‌های دولت (مالیات و ...)	۳ توسعه اکوسیستم	۳ احساس امنیت و اعتماد
	۳ پایش و کنترل گردش مالی	۲ امکان رقابت	۲ تنوع محصولات و خدمات مالی		۱ پایش و کنترل گردش مالی	۱ امکان رقابت	۳ تنوع محصولات و خدمات مالی
	۳ محبوبیت در میان مردم	۳ سهولت (امنیت) کسب‌وکار	۲ میزان کارآمدی محصولات و خدمات مالی		۳ محبوبیت در میان مردم	۳ سهولت (امنیت) کسب‌وکار	۳ میزان کارآمدی محصولات و خدمات مالی
	۲ اثرگذاری در شاهره‌های مالی دنیا	۲ رشد کسب‌وکار (بازار در دسترس)	۳ سطح آگاهی و سواد مالی جامعه		۳ اثرگذاری در شاهره‌های مالی دنیا	۳ سرمایه‌گذاری خارجی	۳ سطح آگاهی و سواد مالی جامعه
	۱۰	۱۱	۱۰		۱۱	۱۲	۱۲
۲۰	۱ درآمد‌های دولت (مالیات و ...)	۲ توسعه اکوسیستم	۱ احساس امنیت و اعتماد	۲۶	۱ درآمد‌های دولت (مالیات و ...)	۱ توسعه اکوسیستم	۲ احساس امنیت و اعتماد
	۱ پایش و کنترل گردش مالی	۳ امکان رقابت	۱ تنوع محصولات و خدمات مالی		۱ پایش و کنترل گردش مالی	۱ امکان رقابت	۳ تنوع محصولات و خدمات مالی
	۲ محبوبیت در میان مردم	۲ سهولت (امنیت) کسب‌وکار	۱ میزان کارآمدی محصولات و خدمات مالی		۲ محبوبیت در میان مردم	۲ سهولت (امنیت) کسب‌وکار	۲ میزان کارآمدی محصولات و خدمات مالی
	۱ اثرگذاری در شاهره‌های مالی دنیا	۲ رشد کسب‌وکار (بازار در دسترس)	۲ سطح آگاهی و سواد مالی جامعه		۲ اثرگذاری در شاهره‌های مالی دنیا	۳ سرمایه‌گذاری خارجی	۳ سطح آگاهی و سواد مالی جامعه
	۵	۱۰	۵		۶	۱۰	۱۰
۱۵	۱ درآمد‌های دولت (مالیات و ...)	۱ توسعه اکوسیستم	۱ احساس امنیت و اعتماد	۱۸	۱ درآمد‌های دولت (مالیات و ...)	۱ توسعه اکوسیستم	۱ احساس امنیت و اعتماد
	۱ پایش و کنترل گردش مالی	۲ امکان رقابت	۱ تنوع محصولات و خدمات مالی		۱ پایش و کنترل گردش مالی	۱ امکان رقابت	۳ تنوع محصولات و خدمات مالی
	۱ محبوبیت در میان مردم	۱ سهولت (امنیت) کسب‌وکار	۱ میزان کارآمدی محصولات و خدمات مالی		۱ محبوبیت در میان مردم	۱ سهولت (امنیت) کسب‌وکار	۲ میزان کارآمدی محصولات و خدمات مالی
	۱ اثرگذاری در شاهره‌های مالی دنیا	۱ رشد کسب‌وکار (بازار در دسترس)	۲ سطح آگاهی و سواد مالی جامعه		۱ اثرگذاری در شاهره‌های مالی دنیا	۲ سرمایه‌گذاری خارجی	۲ سطح آگاهی و سواد مالی جامعه
	۴	۶	۵		۴	۶	۸

تحلیل ایلینا، ۱۴۰۰

رویکرد مثبت حاکمیت/دولت

رویکرد خنثی حاکمیت/دولت

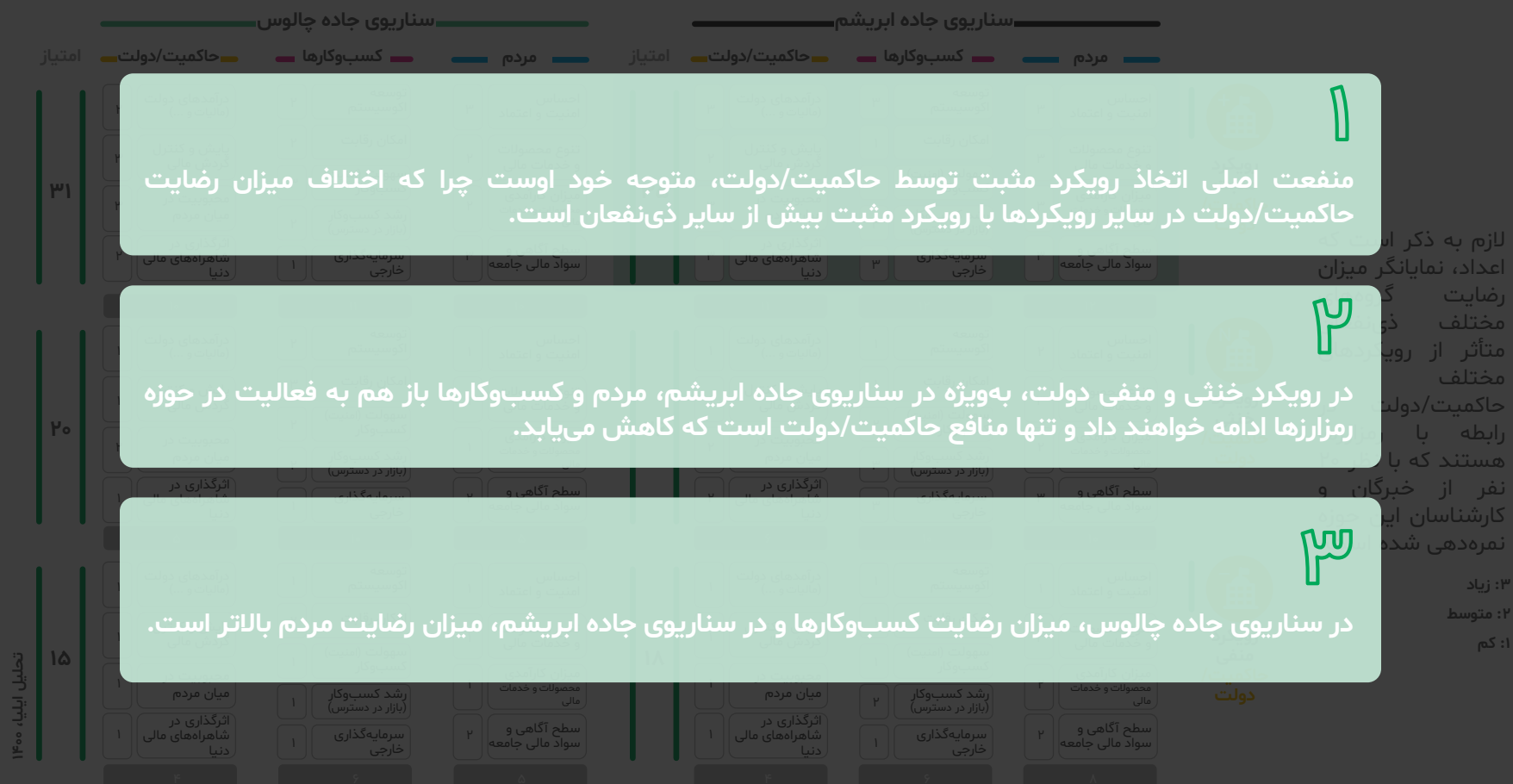
رویکرد منفی حاکمیت/دولت

لازم به ذکر است که اعداد، نمایانگر میزان رضایت گروه‌های مختلف ذی‌نفعان متأثر از رویکردهای مختلف حاکمیت/دولت در رابطه با رمزارزها هستند که با نظر ۲۰ نفر از خبرگان و کارشناسان این حوزه نمره‌دهی شده است.

۳: زیاد
۲: متوسط
۱: کم

اثر رویکردهای مختلف دولت در رابطه با رمزارزها

این نکته که رویکردهای مختلف دولت اصلی‌ترین عامل اثرگذار بر میزان رضایت گروه‌های مختلف ذی‌نفعان است با شکل دادن ماتریس زیر شامل اجزای سازنده رضایت هر یک از ذی‌نفعان و سپس نمره‌دهی به آن‌ها در رویکردهای مختلف حاکمیت/دولت و در سناریوهای مختلف آینده اکوسیستم رمزارز ایران بررسی شده است.

ماحصل

رویکردهای مختلف دولت

ماحصل رویکردهای مختلف حاکمیت/دولت در هر دو سناریو اینگونه به نظر می‌رسد.

انواع رویکردها

اولویت

اقتدار بیشتر دولت و حاکمیت در عرصه سیاسی دنیا، شکل‌دهی و استفاده از ظرفیت‌های جدید شاهراه‌های مالی دنیا

توسعه رمزارزها در میان مردم با استفاده از کسب‌وکارهای خارجی و بدون نفع کسب‌وکارهای داخلی و دولت

نارضایتی بیشتر کسب‌وکارها و دولت

امروز

اولویت

اقتدار بیشتر دولت و حاکمیت به‌صورت منطقه‌ای، استفاده از ظرفیت‌های جدید شاهراه‌های مالی دنیا

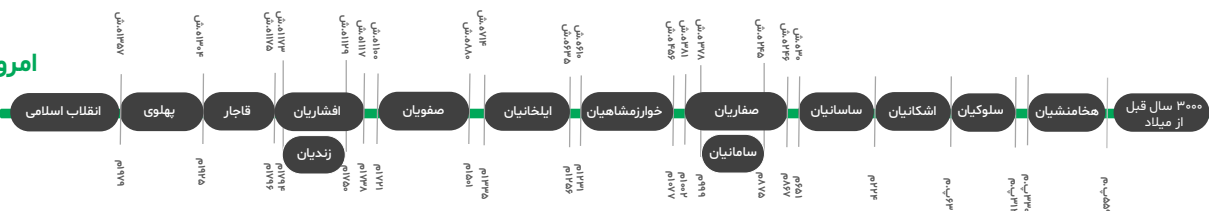
توسعه رمزارزها در میان مردم و کسب‌وکارهای داخلی بدون بهره‌مندی از منفعت آن توسط دولت

نارضایتی همه ذی‌نفعان (مردم، کسب‌وکارها و دولت)

افق
۱۴۱۰
ایران

سناریوی
جاده
ابریشم

سناریوی
جاده
چالوس

مصادیق

اقدامات رویکرد مثبت
حاکمیت/دولت
نسبت به رمزارزها

مردم

- ایجاد آگاهی و آموزش‌های مقتضی
- ایجاد پروتکل‌های قضایی حمایتی
- ایجاد حس آرامش در فضای عمومی جامعه برای استفاده از رمزارزها

مصادیق

اقدامات رویکرد مثبت حاکمیت/دولت نسبت به رمزارزها

کسب و کارها

- ایجاد چند منطقه به عنوان هاب‌های توسعه فعالیت در زمینه رمزارزها در مناطق مختلف کشور
- مجاز فعالیت بازیگران کلاسیک (بانک‌ها و ...) در این حوزه‌ها
- ترغیب کسب و کارهای نوپای خارجی برای استقرار در هاب‌های توسعه رمزارز ایران
- ایجاد مجوزهای جدید
- تدوین قوانین و آیین‌نامه‌های فعالیت
- معافیت‌های مالیاتی
- حمایت از پارک‌های علم و فناوری، شتاب‌دهنده‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری برای توسعه فعالیت‌ها در این زمینه

ایران، هاب رمزارز

ایران، با توجه به برخی ویژگی‌ها همچون جمعیت جوان (نسل Z و آلفا) و تحصیلات، فراگیری تکنولوژی، رشد سرمایه‌گذاری خطرپذیر، موقعیت ژئوپلیتیک در منطقه، جغرافیای گسترده و متنوع و ... پتانسیل تبدیل شدن به هاب رمزارز را داراست. هرچند که نیازمند اتخاذ رویکرد مثبت، حمایت از توسعه کسب و کارها و اقدامات قانون‌گذاری در این حوزه است.

امروز، فرصتی تاریخی است.

در سالیان گذشته، عدم وجود فضای ارتباط مؤثر ایران با بازارهای بین‌المللی به‌علت وجود تحریم‌های ظالمانه و همچنین سلطه پول برخی کشورها (دلار و ...)، ایران را از نقش‌آفرینی گسترده در عرصه مالی جهانی بازداشته بود. اما اکنون، با ظهور پدیده‌ای به نام رمزارزها، بازی ابرقدرت‌ها و انحصار شاهراه‌های مالی به‌عنوان خون در رگ‌های دنیا، برهم ریخته است. امروز، فرصتی تاریخی برای ایران است تا نقش خود را به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین شکل‌دهندگان سیستم‌ها و شاهراه‌های جدید مالی همسو با منافع ملی خود ایفا نماید. این نقش‌آفرینی اثربخش با رویکرد مثبت نسبت به پدیده رمزارزها و رمزدارایی‌ها میسر خواهد شد. با تقویت و تسهیل رشد اکوسیستم رمزارزها و کسب‌وکارهایی که در این زمینه فعالیت می‌کنند؛ با ایجاد آرامش در فضای فعالیت جوانان با استعداد و دانشمند کشورمان. هرچه سهم ایران از تعاملات رمزارزی دنیا بیشتر، نقشش در تعیین و تدوین مسیر آینده‌اش پررنگ‌تر خواهد بود. کشورهای بسیاری در تلاشند تا نقش خود را در این آینده مالی دنیا، پررنگ‌تر کنند و ما نیز باید تصمیمات سرنوشت‌سازی در این مقطع حساس اتخاذ نماییم.

امسال که به نیکی به نام سال «تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» نامیده شده است، فرصتی استثنایی است برای ساختن آینده‌ای متفاوت، آینده‌ای درخشان و باشکوه با هدف تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴ کشورمان، ایران.

اکنون،
زمان مناسب اتخاذ رویکرد مثبت
است ...

پیوست

روش انجام مطالعه

در این مطالعه که با هدف شناساندن و ارزیابی فرصت پدیده نوظهور رمزارزها و رمزدارایی‌ها در راستای منافع کشور تهیه شده است، به مطالعه‌ای عمیق درباره پول در تاریخ گذشته ایران، مطالعه‌ای میدانی حول میزان نفوذ رمزارزها، نگرش و رفتار مردم ایران در این خصوص و نهایتاً سناریونگاری برای آینده محتمل ایران مرتبط با رمزارزها و رمزدارایی‌ها پرداخته شده است.

مطالعه و تحلیل

در تهیه این گزارش ابتدا به بررسی و مطالعه ویژگی‌ها و ماهیت پول در گذر تاریخ، شناسایی الگوهای تکرارشونده و دستیابی به بینش در خصوص شباهت ویژگی‌های پول اعصار گذشته با رمزارزها، علاوه بر مطالعه نگرش‌ها و پیش‌بینی‌ها در رابطه با رمزارزها و انواع رویکردهای اتخاذ شده توسط کشورهای مختلف و همچنین روندهای دنیای رمزارزها پرداخته شد.

مطالعه میدانی

در ادامه به طراحی یک پرسشنامه شامل ۲۳ سوال با هدف جمع‌آوری اطلاعات برای تعیین نرخ نفوذ رمزارزها در جامعه و شناخت نگرش و رفتار مردم جامعه نسبت به رمزارزها و رمزدارایی‌ها پرداخته شد. همچنین در مقاطع مختلف گردآوری این گزارش از نظر خبرگان این حوزه نیز بهره گرفته شده است.

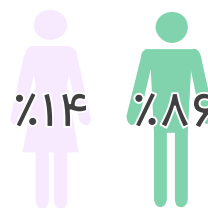
سناریوپردازی آینده

در راستای ارائه فضایی برای اتخاذ تصمیم بهینه در رابطه با پدیده نوظهور رمزارزها، با استفاده از روش شوآرتز، ابتدا به شناسایی روندهای مؤثر بر شکل‌گیری اکوسیستم رمزارز ایران پرداخته شد و پس از شناسایی روندی با میزان اثر بالا و عدم قطعیت زیاد، دو سناریوی محتمل آینده اکوسیستم رمزارز ایران تبیین و ارزیابی شد.

اطلاعات نمونه

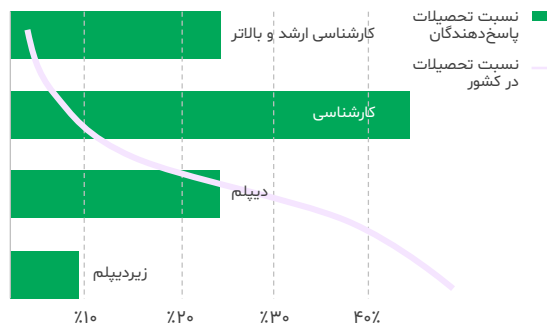
۵,۶۲۰
پاسخ‌دهنده

جنسیت پاسخ‌دهندگان*

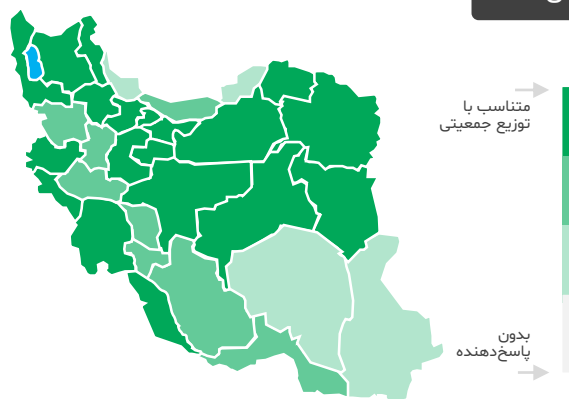

توزیع جنسیتی، سنی،
جغرافیایی و تحصیلات
پاسخ‌دهندگان

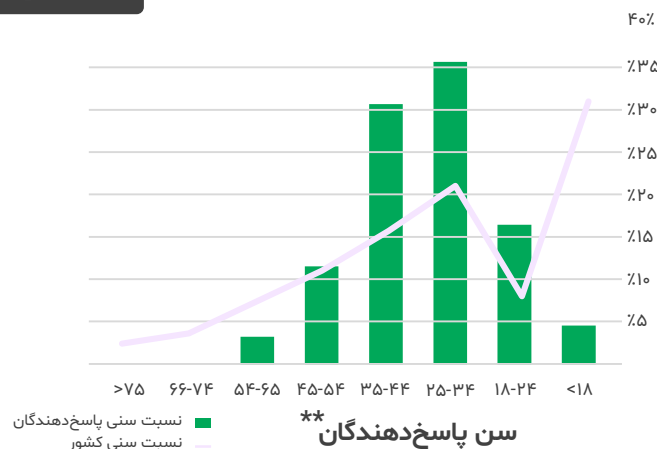
تحصیلات پاسخ‌دهندگان

جغرافیای پاسخ‌دهندگان

سن پاسخ‌دهندگان**

* در این مطالعه، نسبت مشارکت خانم‌ها ۱۴ درصد بود، با اینکه این عدد متناسب با نسبت توزیع جنسیت خانم در ایران نیست اما در موضوع مورد مطالعه یعنی رمزارزها، عددی دور از انتظار و اجتناب‌پذیر نیست چرا که نسبت خانم‌های فعال در حوزه رمزارزها در سطح جهانی نیز چیزی در حدود ۱۳/۱ درصد تخمین زده شده است (Global Cryptocurrency Market Report, ibinex, 2018).

** تعداد کم پاسخ‌دهندگان زیر ۱۸ سال ناقض تناسب توزیع سنی نمونه آماری با جامعه نیست، چرا که تمرکز خدمات مالی در ایران در حال حاضر بر افراد بالای ۱۸ سال است.

*** ضریب اصلاح برای تفاوت توزیع جنسیت و تحصیلات پاسخ‌دهندگان نمونه مورد مطالعه نسبت به جامعه کشور، در گزارش یافته‌های مطالعه، مورد استفاده قرار گرفته است.

پاسخ به یک پرسش

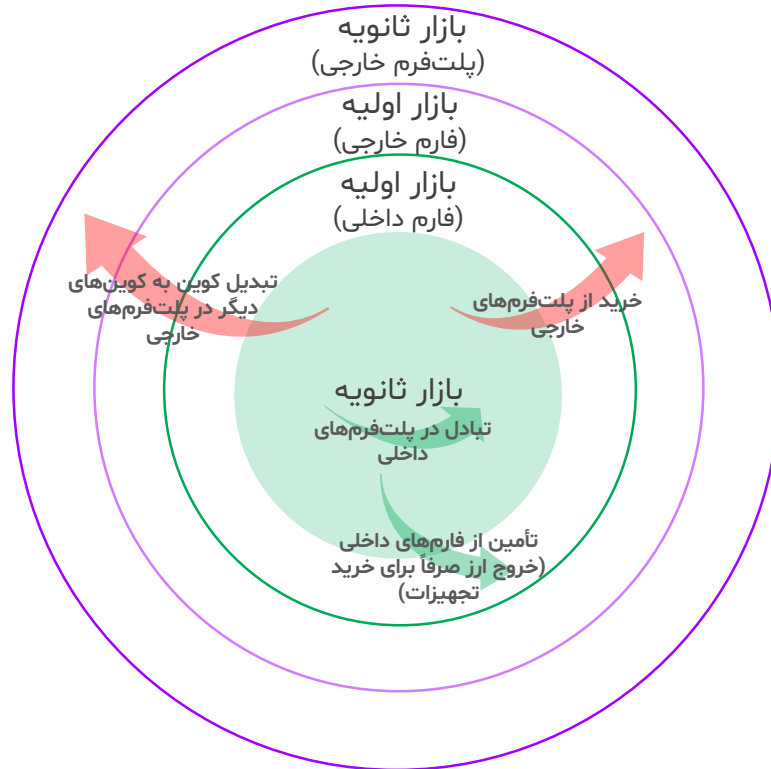
خرید رمزارزها، خروج یا ورود ارز؟

در واقع سرمایه‌گذاری در رمزارزی‌ها و خرید رمزارزها را نمی‌توان خروج ارز در نظر گرفت چراکه خرید گونه‌ای از دارایی دیجیتال است (پیش‌تر در این گزارش به اینکه رمزارزها دارای ارزش ذاتی هستند، اشاره شده است) که رشد ارزش و نقدشوندگی بالایی دارند و در داخل کشور نگهداری می‌شوند. همچنین از دیگر مزیت‌های سرمایه‌گذاری در رمزارزها نسبت به دلار و ... قابلیت نظارت بر آنهاست.

همچنین در شرایط تحریمی اکنون کشور، به ظرفیت‌سازی داخل کشور برای مبارزه با تحریم‌ها با استفاده از تراز تجاری کمک می‌کند و محدودیت‌هایی شبیه به آن را کنار می‌زند. برای مثال می‌تواند در جذب سرمایه خارجی مؤثر باشد.

همچنین در شکل روبه‌رو که به بررسی احتمال وجود تهدید خروج ارز در انواع تبادلات رمزارزها می‌پردازد، اینطور به نظر می‌رسد که با توسعه زیرساخت‌های استخراج و مبادله داخلی می‌توان در راستای کاهش تهدید خروج ارز گام برداشت.

احتمال وجود تهدید خروج ارز در انواع تبادلات رمزارزها

بازار اولیه: خرید رمزارز از فارم‌های استخراج داخلی یا خارجی، عرضه اولیه و ...

بازار ثانویه: خرید و فروش رمزارز در پلتفرم‌های داخلی یا خارجی

عدم وجود تهدید خروج ارز

تهدید خروج ارز

رنگ و نمادشناسی گزارش

گزارش رمزارزها و فرصت تاریخی کشور ما، ایران دارای تعدادی رنگ و نماد اصلی می‌باشد که در طول گزارش برحسب بخش و موضوع موردنظر به‌کار رفته است؛ این رنگ‌ها و نمادهای قراردادی در ادامه توضیح داده شده است:

رنگ‌ها

رنگ اصلی گزارش		رنگ ویژه حاکمیت	
رنگ پشتیبان گزارش		رنگ ویژه کسب‌وکارها	
رنگ اصلی سناریوی جاده ابریشم		رنگ ویژه مردم	
رنگ اصلی سناریوی جاده چالوس		رنگ ویژه انجمن‌های علمی و صنفی	

نمادها

شواهد داخلی و خارجی

یافته‌ها و نکات کلیدی

گروه‌های رفتار مالی

مردم ایران

شرکت ایلپا در زمستان ۱۳۹۹ به اجرای مطالعه‌ای برای شناسایی نیازها و خدمات موردنیاز مردم جامعه ایران در حوزه خدمات مالی پرداخت و شکل زیر ۴ بخش مشتریان خدمات مالی شناسایی شده در کشور را نمایان می‌سازد.

این گروه از مردم جامعه را افرادی تشکیل می‌دهند که پیگیر و علاقه‌مند مسائل مالی هستند. تقریباً هر روز دارایی‌ها و فعالیت‌های مالی خود را رصد و بررسی کرده، اخبار این حوزه را دنبال می‌کنند، به تحلیل شرایط می‌پردازند و با اعتماد به نظر و تحلیل خود تصمیم‌گیری می‌کنند. سبد سرمایه‌گذاری جذاب از نظر آن‌ها سبدهای متنوع از دارایی‌های مختلف است. همچنین این گروه ریسک‌پذیر بوده و دوست دارند همواره در زندگی پیشرفت همه جانبه را تجربه کنند.

کمال‌طلبان

معتمدان گروهی از مردم جامعه ایران هستند که اغلب اجتماعی بوده و آگاهی آن‌ها از مسائل روز و پایه تصمیم‌گیری‌شان در جمع‌های دوستانه و همکارانشان رقم می‌خورد. آن‌ها عموماً مورد اعتماد اطرافیان خود هستند. نگرش این گروه از جامعه نسبت به پول به صورت ابزاری برای خلق آسایش خود و اطرافیان بوده و این گروه کمتر از سایر گروه‌ها از پول به عنوان ابزاری برای اعتبار بخشیدن به خود یا اشخاص یاد می‌کنند. همچنین رویکرد و عادت پس‌انداز سنتی در این گروه جا افتاده‌تر از موضوع سرمایه‌گذاری است.

معتمدان

گروه دنباله‌روها اغلب به گروهی از مردم جامعه اشاره دارد که سبک زندگی آن‌ها بیشتر معطوف به فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و پیروی از روندهای آن است. این گروه عمده اطلاعات خود را از منابع خبری این چنینی به دست آورده و بر همین اساس نیز تصمیم گرفته و اقدام می‌کنند. همچنین این گروه ویژگی ریسک‌گریزی را بروز داده و خیلی اهل برنامه‌ریزی برای زندگی و امور مالی خود نیستند.

دنباله‌روها

تلاش‌گران را آن دسته از جامعه تشکیل می‌دهند که پس‌انداز زیادی برای سرمایه‌گذاری ندارند و معمولاً خرج‌شان مساوی یا بیشتر از دخل‌شان است. طبیعی‌ست که این گروه که همواره در تلاش برای کسب درآمد هستند و وقت آزاد کمی دارند، ویژگی‌های بی‌علاقگی و عدم پیگیری مسائل و خدمات مالی را از خود بروز می‌دهند.

تلاش‌گران

معتمدان

در صلح با خویش و دنیا

کمال‌طلبان

در جستجوی پیشرفت

تلاش‌گران

همیشه در تلاش برای پرکردن خلأها

دنباله‌روها

دنباله‌رو روندهای جامعه

[برای دریافت گزارش کلیک کنید.](#)

شرکت ایلیا،

مجموعه‌ای پیشرو در عرصه مشاوره مدیریت در ایران

شرکت بین‌المللی مشاوره مدیریت ایلیا از سال ۱۳۸۶ به ارائه خدمات حرفه‌ای پژوهش و مشاوره می‌پردازد. خدمات ایلیا در زمینه طراحی و توسعه کسب‌وکار، مطالعات بازار، طراحی و پیاده‌سازی استراتژی، بهبود عملکرد، تحول دیجیتال، پیاده‌سازی راهکارهای نوآوری، مدیریت سرمایه‌های انسانی و توسعه سازمانی است. پویایی و یادگیری در ایلیا، حاصل درک عمیق از نیاز مشتریان و طراحی راهکارهای متناسب با تأکید بر ارتقای سطح استاندارد خدمات مشاوره مدیریت در کشور است.

بخش صنعت مالی

بخش صنعت مالی شرکت مشاوره مدیریت ایلیا بر نوآوری در صنعت مالی تمرکز دارد که این نوآوری می‌تواند از مسیر تحول دیجیتال، بازطراحی مدل و توسعه کسب‌وکار، طراحی و تدوین استراتژی، نقشه‌راه، آینده‌نگاری و نهادینه‌سازی رویکردهای نوآوری باز تحقق یابد.

www.ilia-corporation.com
office@ilia-corporation.com

+۹۸ ۲۱ ۸۸۶۵۱۷۲۹

بلوار نلسون ماندلا (چردن)، بن بست پیروز، پلاک ۳، طبقه اول